

Vlaams
Parlement

ingediend op **1338** (2017-2018) – Nr. 1
27 oktober 2017 (2017-2018)

Beleidsbrief

Landbouw en Visserij
2017-2018

ingediend door minister Joke Schauvliege

INHOUDSOPGAVE

LIJST AFKORTINGEN	3
MANAGEMENTSAMENVATTING	4
INLEIDING	8
SD1 - DUURZAME BEDRIJFSVOERING WORDT VOOROP GEZET IN DE FLANDERS FOOD VALLEY	9
OD 1.1 - INSTROOM EN VERJONGING VAN BEDRIJFSLEIDERS BEVORDEREN ALS BASISVOORWAARDE VOOR HET BEHOUD VAN EEN TOEKOMSTGERICHTE EN DUURZAME LANDBOUWSECTOR	9
OD 1.2 - DE JUISTE BEDRIJFSVORM EN DE JUISTE FINANCIERING BEPALEN MEE DE TOEKOMST	9
OD 1.3 - EEN OPTIMAAL ONDERSTEUNINGSKADER BIJEN VOOR EEN DUURZAME BEDRIJFSVORMING IN EUROPESE CONTEXT	9
OD 1.4 – PROFESSIONALISERING FACILITEREN DOOR CONTINUE AANDACHT VOOR VORMING, OPLEIDING EN ADVISERING	10
OD 1.5 - BLIJVEND INZETTEN OP ONDERSTEUNING VAN MENSEN ÉN BEDRIJVEN	12
SD 2 FLANDERS AGROFOOD VALLEY WORDT OP DE KAART GEZET IN BINNEN- EN BUITENLAND	13
OD 2.1 DE OVERHEID ONDERSTEUNT DE EXPORT VAN VLAAMSE LANDBOUWPRODUCTEN	13
OD 2.2 INZETTEN OP DE VERMARKTING VAN PRODUCTEN VAN EIGEN BODEM OP EIGEN BODEM, MET AANDACHT VOOR CONSUMENTENVOORKEUREN	14
OD 2.3 NICHEMARKTEN KRIJGEN DE AANDACHT DIE ZE VERDIENEN	15
OD 2.4 DE BIOLOGISCHE PRODUCTIE IN VLAANDEREN BLIJFT GROEIEN	15
SD 3 DE AGROFOOD KETEN STAAT STERK IN VLAANDEREN	16
OD 3.1 DUURZAAMHEID IS EEN VERHAAL VAN DE GANSE KETEN	16
OD 3.2 TRANSPARANTIE OVER PRIJZEN IN DE KETEN CREËREN, ZORGT VOOR VERTROUWEN	17
OD 3.3 ONDERSTEUNEN VAN DE AGROVOEDINGSSECTOR IN ZIJN GEHEEL	17
SD 4 FLANDERS AGROFOOD VALLEY HOUDT REKENING MET ZIJN OMGEVING	18
OD 4.1 UITDAGINGEN VOORTKOMEND UIT ANDERE BELEIDSDOMEINEN WORDEN OPGEVOLGD, WANT DEZE VORMEN MEE DE LANDBOUW VAN MORGEN	18
OD 4.2 HET VLIF BESTENDIGT ZIJN ROL ALS MOTOR VAN DE DUURZAME INVESTERINGEN IN LAND- EN TUINBOUW	19
OD 4.3 ZOWEL ONDERSTEUNEND EN FLANKEREND BELEID ALS ONDERZOEK STUREN MEE IN DE JUISTE RICHTING	20
OD 4.4 EXPLOREEREN VAN DUURZAME ALTERNATIEVEN IN DE VISSERIJ	21
OD 4.5 HET CREËREN VAN RUIMTE OM TE ONDERNEMEN ALS ESSENTIËLE OMGEVINGSFACTOR	21
OD 4.6 KIEZEN VOOR EEN VOEDINGSSYSTEEM MET MAXIMALE VALORISATIE VAN DE LANDBOUW- EN VISSERIJPRODUCTEN	21
SD 5 INNOVATIE IS DE SLEUTEL VAN DE TOEKOMST VAN FLANDERS AGROFOOD VALLEY	22
OD 5.1 EEN GEÏNTEGREERD ONDERZOEKS- EN INNOVATIEBELEID VOEREN IS PRIMORDIAAL	22
OD 5.2 DE KWALITEIT VAN HET UITGANGSMATERIAAL MOETEN WE BLIJVEN VERZEKEREN	25
OD 5.3 WE RICHTEN ONS OOK OP BIOTECHNOLOGIE EN PRODUCTINNOVATIE	26
OD 5.4 ZEEVISSERIJ EN AQUACULTUUR	26
SD 6 DE OVERHEID IS DE PARTNER VAN FLANDERS AGROFOOD VALLEY	27
OD 6.1 DE OVERHEID WORDT SLAGKRACHTIGER, ALS HEFBOOM VOOR DUURZAAM ONDERNEMERSCHAP	27
OD 6.2 ADMINISTRATIEVE VEREENVOUDIGING WORDT NAGESTREEFD	27
OD 6.3 EEN COMMUNICATIEVE OVERHEID ZORGT VOOR KENNIS EN DRAAGVLAK	28
SD 7 HET VLAAMS PLATTELAND VERDIENT EEN SPECIFIEK BELEID	29
OD 7.1 HET PLATTELANDSBELEID LEGT DE BASIS VOOR EEN DUURZAME ONTWIKKELING VAN HET VLAAMSE PLATTELAND	29
OD 7.2 PLATTELANDSPROJECTEN BIJEN KANSEN AAN DIVERSE THEMA'S EN DOELGROEPEN	29
OD 7.3 DORPEN ZIJN DE ZIEL VAN HET VLAAMSE PLATTELAND	31
OD 7.4 DE ROL VAN DE VROUWEN WORDT VERSTERKT	32
OD 7.5 HET PLATTELANDSFONDS LEGT DE BASIS VAN EEN STERKE PLATTELANDSTOETS VOOR STEDEN EN GEMEENTEN	32
TABEL: BEGROTING 2018: BELEIDSVELD LANDBOUW, VISSERIJ EN PLATTELANDSBELEID	33
BIJLAGE I: UITTREKSEL UIT DE REGELGEVINGSAGENDA	34
BIJLAGE II: MOTIES EN RESOLUTIES VLAAMS PARLEMENT	36
BIJLAGE III: OPVOLGING AANBEVELINGEN REKENHOF	39
BIJLAGE IV: OPVOLGING ARRESTEN GRONDWETTELIJK HOF EN HOF VAN JUSTITIE	43

LIJST AFKORTINGEN

ARGE	<i>Arbeitsgruppe Landentwicklung und Dorferneuerung</i>
Cas	CRISPR associated Systeem
CCBT	Coördinatiecentrum praktijkgericht onderzoek en voorlichting Biologische Teelt
Comeos	Belgische Federatie van de handel en diensten
CRISPR	Clustered Regularly Interspaced Short Palindromic Repeats
EFMZV	Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij
EIP	Europees Innovatiepartnerschap
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
eVA	electronische Verzamelaanvraag
EU	Europese Unie
FAVV	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen
FEVIA	Federatie Voedingsindustrie
FIVA	Financieringsinstrument voor de Vlaamse visserij- en aquacultuursector
FOD	Federale Overheidsdienst
GGO	Genetisch Gemodificeerd Organisme
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GVB	Gemeenschappelijk Visserijbeleid
HR	Human Resources
IHD	Instandhoudingsdoelstellingen
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
IPO	Interbestuurlijk Plattelandsoverleg
ITPGRFA	Internationaal Verdrag inzake Plantgenetische Hulpbronnen voor Voeding en Landbouw
KVLV	Katholiek Vormingswerk van Landelijke Vrouwen
LARA	Landbouwrapport
LIS	Landbouwimpactstudie
Liv	Landelijk infopunt voor vrouwen
LMN	LandbouwMonitoringsNetwerk
LV	Landbouw en Visserij
MFK	Meerjarig Financieel Kader
NOBL	Netwerk Onderzoek Biologische Landbouw en voeding
OD	Operationele Doelstelling
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PDPO III	Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling 2014-2020
PMC	Provinciaal Managementcomité
RAS	Recirculating aquaculture systems
SALV	Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij
SD	Strategische Doelstelling
SSAQ	Strategische Stuurgroep voor Aquacultuur
Unizo	De Unie van Zelfstandige Ondernemers
VALDUVIS	Valorisatie van Duurzaam gevangen VIS
VAK	Vastleggingskrediet
VIB	Vlaams Instituut voor Bio-technologie
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VRN	Vlaams Ruraal Netwerk
VVD	Vlaamse Vereniging voor Dorpsbelangen

MANAGEMENTSAMENVATTING

Deze Beleidsbrief Landbouw en Visserij geeft uitvoering aan de Beleidsnota Landbouw en Visserij 2014-2019 voor het werkjaar 2017-2018. Dit document geeft per strategische en operationele doelstelling van de beleidsnota een stand van zaken en stelt de beleidsvoornemens voor 2017-2018 voor. In deze managementsamenvatting beperk ik mij tot de beleidsvoornemens.

Wat de **strategische doelstelling 1** “*Duurzame bedrijfsvoering wordt voorop gezet in de Flanders Agrofood Valley*” betreft, bevorderen we de instroom en de verjonging van bedrijfsleiders als basisvoorwaarde voor het behoud van een toekomstgerichte en duurzame landbouwsector (OD 1.1).

Daarnaast moeten we een optimaal ondersteuningskader bieden voor een duurzame bedrijfsvorming in een Europese context (OD 1.3). Het komende jaar zal ik voorbereidende analyses laten maken in het kader van het GLB post 2020. Ook de voorbereiding voor het PDPO IV zal ik laten opstarten in 2018. Mijn diensten zullen samen met de andere departementen binnen de Vlaamse overheid werken aan de voorbereiding van een Vlaamse positiebepaling over de verschillende onderhandelings thema’s in het Meerjarig Financieel Kader (MFK) na 2020.

Professionalisering kunnen we faciliteren via vorming, opleiding en advisering (OD 1.4). Dit werkjaar wordt een evaluatie van de Europees Innovatiepartnerschap (EIP) maatregel gedaan, waarbij onder meer de impact van de geselecteerde operationele groepen en de mogelijkheden voor vereenvoudiging in kaart worden gebracht. Bovendien zal ik laten nagaan op welke manier meer synergie tussen EIP en andere innovatiemaatregelen kan gecreëerd worden. Ook in 2018 zal ik onverminderd inzetten op sensibilisering en voorlichting van de land- en tuinbouwers rond de belangrijkste duurzaamheidsthema’s. Naast het bedrijfsadviesstelsel KRATOS 2 worden nieuwe demonstratieprojecten rond productiediversificatie opgestart. Het hervormde ondersteuningsprogramma voor fruit, groenten en melk op scholen wordt uitgerold.

Tenslotte blijf ik inzetten op ondersteuning van mensen en bedrijven (OD 1.5) via het GLB. Ik bereid een regelgevend initiatief voor om landbouwers te ondersteunen die een brede weersverzekeringen afsluiten. De organisatie ‘Boeren op een kruispunt’ levert zeer waardevol werk in vaak moeilijke omstandigheden en zal ik onverminderd ondersteunen. Ook de Vlaamse veeteeltsector zal ik verder sensibiliseren om het antibioticagebruik bij landouwhuisdieren verder te reduceren.

Wat de **strategische doelstelling 2** “*Flanders Agrofood Valley wordt op de kaart gezet in binnen- en buitenland*” betreft, ondersteunt de overheid de export van Vlaamse landbouwproducten (OD 2.1). VLAM zal de komende jaren verder inzetten op het ondersteunen van het exportpotentieel van onze Vlaamse landbouwproducten. VLAM zal hierbij zijn expertise ook ter beschikking stellen van andere organisaties die werken met primaire producten zoals bijvoorbeeld nieuwe producenten- en brancheorganisaties.

Verder wordt gefocust op de vermarkting van producten van eigen bodem op eigen bodem met aandacht voor consumentenvoorkeuren (OD 2.2). Het label “Lekker van bij ons” wordt gepromoot als subsectoroverstijgend koepelconcept. VLAM zal ook bijdragen aan een marktbenadering die specifiek nadruk legt op duurzame en lokale visproductie.

De nichemarkten moeten de aandacht krijgen die ze verdienen (OD 2.3.). VLAM biedt verder promotionele ondersteuning aan niche-, streek- en bioproducten, evenals aan alternatieve verkoopkanalen. Er wordt eveneens een tweede stakeholdersmeeting insecten georganiseerd.

Verder streef ik ernaar dat de biologische productie in Vlaanderen verder blijft groeien (OD 2.4.). In 2018 zal het nieuwe strategische plan biologische landbouw van start gaan voor de komende vijf jaren. Ik zal ook het Europese besluitvormingsproces over de nieuwe bio-verordening van kortbij opvolgen zodat de uitwerking ervan een zo positief mogelijke impact heeft binnen onze Vlaamse context. Hierbij zal ik zeker voldoende aandacht hebben voor de garantie van een gelijk speelveld binnen de Europese Unie.

Wat de **strategische doelstelling 3** *“De agrofood keten staat sterk in Vlaanderen”* betreft, is duurzame ontwikkeling een verhaal van de ganse keten (OD 3.1.). Met ILVO als facilitator wordt er verder gewerkt aan het transformatieproject ‘de voedingsketen verduurzaamt’.

Daarnaast zorgt transparantie over prijzen in de keten voor vertrouwen (OD 3.2.). Voor de PDPO III maatregel ‘steun voor de opstart van producentenorganisaties’ zal een nieuwe oproep gelanceerd worden. In 2018 zal ook verder ingezet worden op de installatie van en het toezicht op afgeschermd registratiesystemen van o.a. het warme karkasgewicht en het aandeel mager vlees. De Vlaamse regelgeving zal aangepast moeten worden aan de nieuwe Europese wetgeving inzake karkasclassificatie en prijsnoteringen. Een aantal bijkomende maatregelen zullen er voor zorgen dat de slachthuizen hun werking inzake de karkasclassificatie verder kunnen optimaliseren.

Tenslotte moeten we de agrovoedingssector in zijn geheel ondersteunen (OD 3.3.). Met het oog op verduurzaming wil ik ook de investeringen in de agrovoedingsketen ondersteunen binnen het kader van het PDPO.

Binnen de strategische **doelstelling 4** *“Flanders Agrofood Valley houdt rekening met zijn omgeving”* betreft, worden de uitdagingen voortkomend uit andere beleidsdomeinen opgevolgd, want deze vormen mee de landbouw van morgen (OD 4.1.). In het kader van het Vlaamse Klimaatpact worden de engagementen van de Vlaamse overheid voor landbouw uitgevoerd. In 2018 wordt van start gegaan met de opzet en de uitwerking van een koolstofmonitoringsnetwerk voor alle Vlaamse bodems. In 2018 zullen ook nieuwe demonstratieprojecten rond duurzaam watergebruik en waterkwaliteit van start gaan. Mijn beleid zal verder ook gericht zijn op het behalen van de kwantitatieve en kwalitatieve waterdoelstellingen, rekening houdend met de landbouwpraktijk en met de kwetsbaarheid van het watersysteem en de bredere omgeving.

Daarnaast bestendigt het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) ook zijn rol als motor van de duurzame investeringen in land- en tuinbouw (OD 4.2.).

Verder zal het departement Landbouw en Visserij ook nagaan hoe er actief kan bijgedragen worden aan transversale beleidsdoelstellingen in Vlaanderen en hiervoor in overleg treden met de betrokken administraties.

In de visserij zullen we diverse duurzame alternatieven exploreren (OD 4.4.).

Het creëren van ruimte is een essentiële omgevingsfactor om te ondernemen (OD 4.5.). Er zal het komende jaar onder meer verder ingezet worden op de herziening van het beoordelingskader voor de advisering van omgevingsvergunningen door het departement Landbouw en Visserij.

We moeten kiezen voor een voedingssysteem met maximale valorisatie van de landbouw- en visserijproducten (OD 4.6.). Er zal verder gewerkt worden aan de verdere uitrol van de Ketenroadmap Voedselverlies om de voedselverliezen tegen 2020 met 15 % te verminderen.

Voor de **strategische doelstelling 5** *“Innovatie is de sleutel van de toekomst van Flanders Agrofood Valley”*, is een geïntegreerd onderzoeks- en innovatiebeleid voeren primordiaal (OD 5.1.).

Het departement Landbouw en Visserij en het ILVO zullen de opportuniteiten van precisielandbouw, big data en datarevolutie in de sector onder de aandacht brengen van de land- en tuibouwers. Ik voorzie in 2018 ook opnieuw oproepen voor VLIF-projectsteun innovatie, voor operationele groepen in het kader van EIP en voor demonstratieprojecten omdat innovatie nu éénmaal een belangrijke driver is voor een toekomstgerichte land- en tuinbouw. Het overleg met de praktijkcentra, onderzoeksinstituten en de sector over een nog betere afstemming van het landbouwonderzoek in Vlaanderen zal dit werkjaar afgerond worden en diverse acties zullen worden opgesteld en uitgevoerd.

Wat landbouw en klimaat betreft zal ik binnenkort een website ter beschikking stellen die het bredere publiek moet informeren over landbouw en klimaat en de resultaten van het klimaat-gerelateerd onderzoek binnen ILVO zal communiceren.

Daarnaast blijft het noodzakelijk om de kwaliteit van het uitgangsmateriaal te verzekeren (OD 5.2.). Om hoogkwalitatief uitgangsmateriaal te produceren zal de Vlaamse fokkerijregulering, de regulering over de retributies in het kader van het plantaardig teeltmateriaal en het wettelijk kader voor het teeltmateriaal van siergewassen geactualiseerd worden.

Verder richten we ons ook op biotechnologie en productinnovatie (OD 5.3.). ILVO gaat aan de slag met de ‘new breeding’ techniek CRISPR-Cas in het kader van een onderzoeksproject om de bitterstoffen in chicorei te reguleren.

En ik ondersteun tenslotte ook actief de innovatie in de zeevisserij- en aquacultuursector (OD 5.4.).

Wat de **strategische doelstelling 6** *“De overheid is de partner van Flanders Agrofood Valley”* betreft, zal de overheid slagkrachtiger worden als hefboom voor duurzaam ondernemerschap (OD 6.1.). Het departement Landbouw en Visserij zal in 2018 concrete acties ondernemen om het beheer van haar data en informatie te stroomlijnen en deze nog meer in te zetten om de dienstverlening aan haar klanten te verbeteren als data- en informatiegedreven overheid. Het departement Landbouw en Visserij wil ook in de toekomst zoveel mogelijk gebruik maken van nieuwe technologieën en wil aan de hoge kwaliteitsnorm blijven voldoen, zodat de controledruk zo laag mogelijk kan gehouden worden.

Daarnaast wordt administratieve vereenvoudiging nagestreefd (OD 6.2.). In het najaar zal op het e-loket de module ‘mijn dossiers’ beschikbaar gemaakt worden die voor de klant een toegangspoort is naar de verschillende dossiers die hij bij het departement Landbouw en

Visserij heeft. Er zullen ook doelgroepspecifieke acties worden uitgeschreven in het kader van dossiergebonden communicatie en er zal continu verdergewerkt worden aan betere regelgeving, besluitvorming en handhaving. Er wordt ook een nieuwe softwaretoepassing uitgerold voor het visserijcontrolesysteem.

Tenslotte zorgt een communicatieve overheid voor kennis en draagvlak (OD 6.3.). Het departement Landbouw en Visserij zal verderwerken aan proactieve en doelgroepgerichte communicatie. En ik zal in het voorjaar van 2018 een promotiecampagne lanceren voor PDPO III.

Wat de **strategische doelstelling 7** '*Het Vlaams platteland verdient een specifiek beleid*' betreft, zal ik vooral inzetten op dorpen. Ik blijf hiervoor samenwerken met de Vlaamse Vereniging voor Dorpsbelangen (VVD) en de Koning Boudewijnstichting. Daarnaast startte ik reeds een bijkomend initiatief rond dorpsateliers. Dit zijn trajecten op maat van en steeds op initiatief van dorpsbewoners die een leefbaarheidsvraag hebben over hun dorp. Deze vragen kunnen gaan over wonen, energie, mobiliteit, publieke ruimte of sociaal leven. Na analyse en bespreking van de vraag, wordt een expert in het dorp uitgenodigd om samen met de dorpsinwoners oplossingen aan te reiken. Ik organiseerde ook de wedstrijd 'Dorpskracht' waarmee ik initiatieven in de kijker wil zetten en belonen die de afgelopen jaren mee zorg droegen voor de ziel van het platteland. Deze initiatieven zullen ook allemaal meegenomen worden in het traject dat lopende is rond versterking van de beleidskaders voor een gedegen dorpenbeleid.

INLEIDING

Deze beleidsbrief is de doorvertaling van mijn beleidsnota Landbouw en Visserij voor het legislatuurjaar 2017-2018. Ik volg de structuur van de beleidsnota, met inbegrip van de daarin opgenomen strategische en operationele doelstellingen.

Per operationele doelstelling neem ik u doorheen deze beleidsbrief mee voor een terugblik naar het afgelopen jaar, om vervolgens vooruit te blikken naar de beleidsinitiatieven die ik vooropstel voor het volgende jaar.

SD1 - DUURZAME BEDRIJFSVOERING WORDT VOOROP GEZET IN DE FLANDERS FOOD VALLEY***OD 1.1 - Instroom en verjonging van bedrijfsleiders bevorderen als basisvoorwaarde voor het behoud van een toekomstgerichte en duurzame landbouwsector***

Bij de start van PDPO III werd ingeschat dat er zich jaarlijks zo'n 140 tot 150 jonge landbouwers voor het eerst als bedrijfsleider zouden vestigen in Vlaanderen. Waar dit in 2015 nog bevestigd werd, bleef 2016 met slechts 117 vestigingen onder de verwachtingen. Voor 2017 oogt de toestand opnieuw beter, vermits er in de eerste zeven maanden al 80 aanvragen voor opstartsteun werden weerhouden.

Het afgelopen werkjaar werd verder gewerkt aan de evaluatie van de pachtwetgeving. De resultaten hiervan zullen worden voorgelegd aan de regering.

Internationale stages voor jonge bedrijfsleiders zijn een interessante manier om inzichten te verbreden en te verdiepen. Daarom werd met Groene Kring een overeenkomst gesloten waarbij zij kennis en expertise uitbouwen rond internationale samenwerking binnen hun organisatie met als doel een platform aan te bieden aan jongeren die een buitenlandse praktijkervaring in de land- en tuinbouw willen opdoen.

OD 1.2 - De juiste bedrijfsvorm en de juiste financiering bepalen mee de toekomst

Op federaal niveau wordt een ingrijpende wijziging van de vennootschapswetgeving voorbereid waarbij er een sterke vermindering van het aantal vennootschapsvormen wordt nagestreefd. De potentiële gevolgen daarvan op de gewestelijke landbouwwetgeving wordt onderzocht en indien noodzakelijk zullen dienovereenkomstige aanpassingen worden voorgelegd aan de Vlaamse regering.

Met de steun van het VLIF wordt de financiering van een overname van een landbouwbedrijf door een jonge landbouwer, of een investering gericht op duurzame ontwikkeling, vergemakkelijkt. Bij een overname gebeurt dit via een opstartpremie die afhankelijk is van de omvang van het bedrijf en bij een investering is dit via een kapitaalpremie. Na de selectieprocedure krijgen de landbouwers al in een vroeg stadium van het investeringsproject zicht op de omvang van die steun, zodat zij hiermee rekening kunnen houden in het financieringsplan. Omdat VLIF-steun onafhankelijk is van de financieringsvorm van het bedrijf of het investeringsproject, is individueel maatwerk mogelijk. De juridische structuur van de onderneming is evenmin bepalend voor de steunverlening.

OD 1.3 - Een optimaal ondersteuningskader bieden voor een duurzame bedrijfsvorming in Europese context

De eerste mededeling van de Europese Commissie over het GLB na 2020 wordt verwacht in het najaar van 2017. Eerder dit jaar heeft de Europese Commissie een online publieke consultatie uitgevoerd. Uit de resultaten blijft dat de respondenten oordelen dat de belangrijkste uitdagingen voor landbouw de volgende zijn: een redelijke levensstandaard voorzien, de druk op het milieu en het klimaat, het laag inkomen van de landbouwer in vergelijking met andere sectoren, het laag aandeel van de waarde van het primair product in de consumentenprijs en de striktere productievoorwaarden dan buiten de Europese Unie. Toegang tot landbouwgrond en de lage winstmarges in de landbouwsector zijn volgens de enquête de grootste obstakels om

nieuwe landbouwers aan te trekken. Het komende jaar worden verschillende voorbereidende analyses gemaakt in het kader van het GLB post 2020 door het departement Landbouw en Visserij. In het voorjaar van 2018 lanceert het departement Landbouw en Visserij ook een bevraging over agromilieu- en klimaatmaatregelen. De voorbereiding van het volgende programmadocument voor plattelandsontwikkeling – PDPO IV- zal ook opgestart worden in 2018. Om de noden van de Vlaamse landbouw- en het Vlaamse platteland zo volledig mogelijk in kaart te brengen zal er ook in Vlaanderen een stakeholderbevraging georganiseerd worden. De resultaten hiervan kunnen verder gebruikt worden bij afwegingen voor de Vlaamse invulling van het Europese plattelandsontwikkelingsbeleid.

Voor wat betreft het MFK na 2020, voorziet de planning van de Europese Commissie dat uiterlijk tegen 1 januari 2018 een voorstel wordt gelanceerd. Er is zowel een herziening van de inkomsten nodig als van de uitgaven. Mijn diensten werken samen met de andere departementen binnen de Vlaamse overheid aan de voorbereiding van een Vlaamse positiebepaling over verschillende onderhandelings thema's. Voor wat landbouw betreft, zal ik blijven pleiten voor een billijk aandeel in het EU-budget en voor een eerlijke verdelingsmethode tussen de lidstaten, waar ook de bijzondere problematiek van het Vlaams, verstedelijkt areaal mee in rekening moet gebracht worden.

De Brexit is niet alleen budgettair een belangrijk thema, maar ook binnen de ganse agrovoedingsketen en in de visserij in Vlaanderen is dit een hot topic. Het departement Landbouw en Visserij heeft een analyserapport opgesteld om de impact voor de Vlaamse land- en tuinbouw en visserijsector correct te kunnen inschatten. Dit rapport wordt dan ook meegenomen ter onderbouwing van discussies over de Brexit op Vlaams, Belgisch en internationaal niveau.

Wat de internationale handelsakkoorden aangaat, kan het in onderhandeling zijnde Mercosur-vrijhandelsakkoord grote gevolgen hebben voor de Vlaamse land- en tuinbouw. De Europese Unie zal naar verwachting via dit akkoord voornamelijk industriële goederen kunnen uitvoeren naar, en landbouwgoederen invoeren uit, de betrokken latijnsamerikaanse landen. Vele van deze landbouwproducten zijn producten (suiker, rundsvlees, kippenvlees,...) waarvoor in de Mercosur-landen minder stringente productierandvoorwaarden gelden dan voor landbouwers die dit in de Europese Unie produceren. De onderhandelingen zijn in oktober 2016 hervat en na diverse rondes zal er in oktober 2017 in Brazilië een vierde onderhandelingsronde plaatsvinden.

Via het bedrijfsadviessysteem KRATOS worden landbouwers ondersteund door bedrijfsadvies op maat aan te bieden over tien onderwerpen. In opvolging van het eerste bedrijfsadviessysteem (KRATOS 1) werd op 16 maart 2017 het vernieuwde bedrijfsadviessysteem KRATOS 2 gelanceerd. KRATOS 2 biedt een nieuwe adviesmodule 'technisch advies verwerking primaire landbouwproducten (voeding)' aan. Via deze adviesmodule kunnen thuisverwerkers advies inwinnen over de verwerking van primaire landbouwproducten voor voedingsdoeleinden. Jonge landbouwers hebben in KRATOS 2 recht op meer adviezen en worden hiermee net als in KRATOS 1 extra ondersteund.

OD 1.4 – Professionalisering faciliteren door continue aandacht voor vorming, opleiding en advisering

Ter versterking van de duurzaamheid en het innovatiepotentieel van de Vlaamse land- en tuinbouwsector, werden in 2017 verschillende voorlichtingsactiviteiten georganiseerd in de vorm van studiedagen, lessenreeksen, bedrijfsbezoeken, voordrachten en publicaties. Thema's die

courant aan bod kwamen zijn innovatie, geïntegreerde gewasbescherming, duurzame bemesting, GLB-randvoorwaarden, diergezondheid, GLB-vergroening, emissies enzovoort. Ook de praktijkcentra, de lopende demonstratieprojecten en operationele groepen die werkzaam zijn onder de EIP zorgen voor bijkomende sensibilisering en samenwerking rond deze thema's.

Er is heel veel belangstelling voor de innovatiemaatregelen, waaronder de operationele groepen in het kader van EIP, en dat is niet verwonderlijk. Innovatie zorgt voor efficiëntere bedrijven en bedrijven die zich op bepaalde vlakken kunnen onderscheiden, waardoor ze economisch weerbaarder worden. Deze partnerschappen zorgen voor een betere benutting van het innovatiepotentieel dat op onze landbouwbedrijven en bij onze onderzoeksinstellingen ontegensprekelijk aanwezig is.

Dit werkjaar wordt een evaluatie van de EIP-maatregel gedaan die zich richt op de impact van operationele groepen en de mogelijkheden voor vereenvoudiging. Bovendien zal nagegaan worden op welke manier meer synergie tussen EIP en de andere innovatiemaatregelen kan worden gecreëerd.

Ook in 2018 zal er verder ingezet worden op sensibilisering en voorlichting van de land- en tuinbouwers rond duurzame ontwikkeling. Via een hechtere samenwerking met de leden van de praktijkcentra dier zullen in 2018 verschillende voorlichtingsactiviteiten voor veehouders gebundeld worden in gezamenlijke studiedagen met parallelle sessies per deelsector. Door de kennis en inspanningen maximaal te bundelen kan de beoogde doelgroep maximaal bereikt worden.

Via nieuwe demonstratieprojecten rond diversificatie op bedrijven en watergebruik en waterkwaliteit zal in 2018 extra aandacht gaan naar deze thema's.

Binnen de werkgroep Kust van het Convenant "Visserij verduurzaamt" wordt de opleiding verder verbeterd door het samenbrengen van alle betrokkenen.

Naar aanleiding van de uitdagingen in de fruitsector, kwam in samenspraak met alle schakels van de keten een "toekomststrategie voor de hardfruitsector" tot stand. Met de ondertekening van deze intentieverklaring op 10 juli 2017 scharen alle ketenspelers zich achter deze werven om zo verder te bouwen aan de toekomst van onze fruitsector. Halfjaarlijks zal een overleg georganiseerd worden om de realisatie van deze toekomststrategie te monitoren. Kwaliteit is hierbij de centrale drijfveer: alle schakels van de keten zetten hun schouders onder een integrale kwaliteitsbenadering, want kwaliteit is een totaalconcept met een taak voor eenieder: vanaf de boomkweker over de teler, de plukker, de producentorganisatie, de kwaliteitskeurder, de transporteur, de handelaar tot de retail en de consument toe. Rendabiliteit is het uitgangspunt voor duurzaam ondernemerschap. Producentenorganisaties, de overheid en onderzoekscentra stimuleren en ondersteunen hen hierin. We optimaliseren het economische rendement van de sector door kosten te reduceren maar niet in te boeten op kwaliteit.

Een integrale aanpak op het vlak van onderzoek in de hardfruitsector is primordiaal om deze werven te realiseren. Onderzoekscentra begeleiden de sector onder andere bij de ontwikkeling

van nieuwe, rendabele variëteiten en Smart Farming, IPM en innovatieve productverwerking zijn thema's waaraan onderzoekscentra hoge prioriteit geven.

Voor iedere actie worden één of meerdere trekkers aangeduid die in alle transparantie en op neutrale wijze samenwerken met alle betrokken actoren (ook niet-sponsors) om deze actie te realiseren.

Het actieplan zuivel werd opgesteld in februari 2016 met daarin acties voor zowel het departement Landbouw en Visserij als voor de verschillende actoren in de sector. In het komende jaar zal er vooral aandacht besteed worden aan de volgende acties: uitwerking van een gezamenlijk logo voor AA melk voor beide gewesten, de start van het hervormde schoolprogramma en de opvolging van de interprofessionele gesprekken. Een nieuw AA logo voor beide gewesten voor consumptiemelk is één van de acties uit het actieplan zuivel dat dit werkjaar zal bestudeerd worden en voorgelegd aan de Vlaamse regering. Gezien de verwerkte melk uit verschillende regio's komt, is een zelfde AA logo in beide gewesten aan de orde om een efficiëntiewinst op niveau van de melkerijen te genereren. De stand van zaken van uitvoering van alle acties is terug te vinden op de website van het departement Landbouw en Visserij.

Het actieplan varkens dat volgde uit de G30-denkoefening over de toekomst van de Vlaamse varkenssector, werd begin 2017 gelanceerd en de voortgang van de 30 geformuleerde acties is ook te volgen op de website van het departement.

De steunregeling inzake de naschoolse vorming is na ruim twee jaar PDPO III en de invoering van een selectiesysteem voor de toekenning van de middelen aan een evaluatie toe. Door het selectiesysteem wordt de subsidie vandaag meer afgestemd op kwalitatieve opleidingen die meer gericht zijn op de beleidsprioriteiten. De toewijzing van de budgetten via selectie brengt echter onzekerheid mee voor de centra waardoor de continuïteit van het aanbod voor specifieke doelgroepen minder verzekerd is. Een evaluatie om dit verder uit te diepen en voorstellen tot oplossing te formuleren zal daarom tijdens dit werkjaar uitgevoerd worden.

Binnen de Food Pilot kan ILVO sinds 2017 ook advies verlenen aan landbouwers die aan verwerking doen op hun bedrijf. Hierbij gaat het om adviesverlening omtrent bijvoorbeeld het berekenen van de voedingswaarde van producten, het op punt stellen van nieuwe recepturen, het optimaliseren van het productieproces, advies inzake allergenen en het onderzoeken van kwaliteitsverschillen tussen verschillende verwerkingsprocessen.

OD 1.5 - Blijvend inzetten op ondersteuning van mensen én bedrijven

Onze land- en tuinbouw werd in 2017 meermaals getroffen door een natuurramp. Eerst werden vooral de sectoren fruit, noten, wijnbouw, boomkwekerij en sierteelt getroffen door de uitzonderlijk hevige nachtvorst in de tweede helft van april, waardoor een groot deel van de productie verloren ging. Na ontvangst van het KMI advies over het uitzonderlijke karakter werd de erkenningsprocedure als landbouwramp opgestart. Daarnaast kende Vlaanderen een uitzonderlijke droogteproblematiek tijdens dit voorjaar, waarvoor eveneens de procedure tot erkenning als landbouwramp werd opgestart. Beide rampen werden eind september door de Vlaamse Regering erkend als landbouwramp.

Er wordt een regelgevend initiatief voorbereid om landbouwers die een brede weersverzekering sluiten, financieel te ondersteunen.

Samen met collega Bourgeois zal ik een voorstel uitwerken voor een nieuw regelgevend kader voor het algemeen rampenfonds en het landbouwrampenfonds. Dit voorstel zal voor uitzonderlijke klimatologische schade aan landbouwteelten een sectoraal fonds en/of een weersverzekering bevatten.

Omdat er nood is aan cijfers over en inzicht in de economische situatie van de verschillende sectoren werken we aan een nieuw rapport over de opbrengsten, kosten en marges van een groot aantal sectoren in de land- en tuinbouw. Het rapport zal ook de belangrijkste technische kengetallen van deze sectoren bevatten. Deze cijfers vormen bovendien de referentie voor het waarderen van de landbouwproducties en zijn een belangrijke bron voor tal van beleidsonderbouwende analyses en studies.

Een correct inzicht in de toestand en de te verwachten ontwikkelingen van de Vlaamse land- en tuinbouw zijn noodzakelijk voor een goede onderbouwing van het te voeren beleid. Daarom stelt het departement Landbouw en Visserij in 2018 ook een nieuw Landbouwrapport (LARA) op met daarin een luik visserij.

Na de eerste jaren ervaring met het operationeel programma in het kader van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Zeevisserij zal worden nagegaan welke knelpunten er zijn bij de uitvoering en waar eventueel bijsturing nodig is.

Land- en tuinbouwbedrijven in moeilijkheden worden op een professionele manier geholpen door de organisatie 'Boeren op een Kruispunt'. In de eerste helft van 2017 werden er door hen al 237 bezoeken uitgevoerd. Daarom wordt deze organisatie ook verder ondersteund.

Het verder reduceren van het antibioticagebruik bij landbouwhuisdieren blijft een belangrijke opdracht de komende jaren. Door middel van sensibilisering en bewustmaking van de veehouders, in samenwerking met AMCRA vzw, wordt de Vlaamse veeteeltsector ondersteund in deze opdracht. Hier zal voornamelijk de focus liggen op de potentiële positieve bedrijfseconomische gevolgen van antibioticareductie door goed bedrijfsmanagement en een verbeterde hygiëne en stalkwaliteit. Ook nieuwe inzichten uit onderzoek naar alternatieve behandelingen en infectiepreventie kunnen hierbij aan bod komen. De operationele groep 'Koppelen van antibioticareductie aan kostprijsmanaging' die op 1 september 2017 van start ging, zet alvast in op bovenstaande doelstelling. ILVO heeft een sneltest ontwikkeld om antibioticaresiduen op te sporen bij varkens vóór de slacht. Momenteel worden hieromtrent in nauw overleg met de vereniging van de slachthuizen praktijktesten uitgevoerd.

SD 2 FLANDERS AGROFOOD VALLEY WORDT OP DE KAART GEZET IN BINNEN- EN BUITENLAND

OD 2.1 De overheid ondersteunt de export van Vlaamse landbouwproducten

Het exportpotentieel van onze Vlaamse landbouwproducten zullen we blijven ondersteunen door het verder uitdiepen van bestaande en nieuwe markten via de exportwerking van VLAM, gecombineerd met buitenlandse promotie. Zo werden meerdere nieuwe promotieprogramma's opgestart met steun vanuit de Europese Unie rond:

- groenten en fruit (India, Brazilië, Canada) en pluimvee (Zuid-Oost-Azië);
- groenten en fruit in Duitsland in samenwerking met andere landen;
- diepvriesfruit in Zuid-Oost-Azië.

Er werden ook twaalf nieuwe promotieprogramma's ingediend bij de EU in april 2017 en daarvan werden er deze maand negen projecten goedgekeurd. Zes ervan kunnen onmiddellijk in uitvoering gaan, drie staan op de reservelijst. De goedgekeurde programma's zijn zowel gericht op de interne markt als op derde landen in de sectoren groenten en fruit, pluimvee, zuivel, sierteelt en konijnenvlees. Met het oog op efficiëntiewinst wordt tevens bekeken in hoeverre samenwerking met APAQ-W, de Waalse tegenhanger van de VLAM, mogelijk is voor de diverse programma's.

Export en afzet worden in grote mate mee bepaald door promotie. De nieuwe Europese promotieverordening verlegt het accent naar promotie in derde landen en vergroot het gamma van producten dat in aanmerking komt voor ondersteuning van promotie- en informatiecampagnes.

Het nieuwe expertisecentrum B2B-Export richt zich, naast een meer systematische en efficiënte aanpak van de exportinspanningen, op een meer structurele samenwerking met onder meer retail, foodservices en horeca. Een vertegenwoordiger van HoReCa-Vlaanderen werd opgenomen in de raad van bestuur van VLAM en de organisatie werd lid van VLAM. De binnenlandse B2B-samenwerking met horeca, food services en retail wordt gerealiseerd via concrete acties en communicatie. De website versondernemer.be wordt als ondersteunend platform ontwikkeld en operationeel gemaakt.

Ook werd een gerichte strategie opgemaakt om de expertise van VLAM aan te bieden aan brancheorganisaties, zodat de promotie zo weinig mogelijk gefragmenteerd wordt en zijn maximale efficiëntie behoudt. Er vonden besprekingen plaats met de brancheorganisatie Vlas en hennep en het Algemeen Belgisch Vlasverbond om tot samenwerking op het vlak van promotie te komen, onder meer met het oog op het indienen van een nieuw Europees programma.

VLAM zal ook in 2018 het 'Project Azaleakwaliteit (PAK)' verder ondersteunen met promotie van de Gentse Azalea. Het PAK garandeert topkwaliteit en traceerbaarheid van de Gentse Azalea, geproduceerd door de aangesloten leden-telers.

OD 2.2 Inzetten op de vermarkting van producten van eigen bodem op eigen bodem, met aandacht voor consumentenvoorkeuren

Het label 'Lekker van bij ons' wordt verder ontwikkeld en gepromoot als sectoroverstijgend koepelconcept. VLAM is hierbij een partner met kennis en ervaring die de sectoren kan sturen naar deze sectoroverstijgende werking. Concrete acties die genomen worden:

- verdere uitbouw van het online 'Lekker van bij ons' receptenplatform via technische en inhoudelijke optimalisatie om hogere bezoekerscijfers te verkrijgen;
- verdere uitbouw van de social media kanalen (Facebook, Instagram, Pinterest);
- verderzetting partnerschap met het TV-programma 'Dagelijkse Kost'.

Om de inspanningen van onze vissers en de kwaliteit van onze visvangst te valoriseren, zal VLAM bijdragen aan een marktbenadering die specifiek nadruk legt op duurzame en lokale visproductie. Concrete acties worden in dit verband opgezet met:

- het ter beschikking stellen van promotiemateriaal aan winkels in het kader van de actie 'Vis van de maand';
- samenwerking met de retailsector;
- samenwerking met de horeca en de hotelscholen;
- exportpromotie via deelname aan de vakbeurs Sea Food.

Gezien de consument daar steeds meer belang aan hecht, wordt een duurzaamheidsstraject visserij opgestart dat moet leiden naar een duurzaamheidsindicatie van de vis die verhandeld wordt op de veilklok.

OD 2.3 Nichemarkten krijgen de aandacht die ze verdienen

VLAM biedt ook promotionele ondersteuning aan niche-, streek- en bioproducten, evenals aan alternatieve verkoopkanalen. De aandacht zal hierbij ook gaan naar het verhogen van de bekendheid van het streekproductenlabel bij de Vlaamse consument. Dit zal in de eerste plaats gebeuren via de uitbouw van een online platform, een nauwe samenwerking met mediapartners en de organisatie van events. Daarnaast werd een programma om de Europese beschermingslabels in de belangstelling te plaatsen, ingediend bij de Europese Unie om financiering te bekomen.

Eind 2017 organiseert het Strategisch Platform Insecten de tweede stakeholdersmeeting insectenteelt, waarop beleid, onderzoek en sector met elkaar in gesprek gaan over knelpunten, uitdagingen en opportuniteiten. Er wordt ook een handleiding gemaakt met goede praktijken rond insectenkweek. Dit om enerzijds de afstemming tussen verschillende bevindingen uit lopend en afgelopen onderzoek te verzekeren en anderzijds om als leidraad te dienen voor potentiële insectenkwekers.

Via PDPO III worden kleine landbouwbedrijven ondersteund die zich verder willen ontwikkelen. De steun richt zich op bedrijven die omschakelen naar de biologische productiemethode, naar de verkoop via korte keten, of naar nieuwe of zeldzame landbouwproducties.

Ik installeerde het afgelopen jaar binnen de VVSG een aanspreekpunt Lokale Voedselstrategieën dat lokale besturen ondersteunt bij het nemen van initiatieven rond lokale voedselstrategieën. Ik zet de werking ervan het komende jaar verder en zorg er voor dat gemeenten via kennisdeling het korte keten verhaal sterker en meer zichtbaar naar de buitenwereld verankeren. Via een nieuw webplatform zullen inspirerende goede Vlaamse praktijken worden bekend gemaakt.

OD 2.4 De biologische productie in Vlaanderen blijft groeien

Uit het jaarlijkse rapport over de Vlaamse biologische landbouw blijkt dat de groei zich in 2016 doorzette. Er zijn 60 biologische landbouwbedrijven bijgekomen, wat het totale aantal op 430 brengt. Het areaal groeide van 5.343 hectare naar 6.960 hectare of 1.1% van het areaal.

In het kader van het nieuwe strategische plan bio zullen samen met de sector nieuwe en vernieuwende projecten worden opgezet. In voorbereiding van dit nieuwe strategische plan bio

werd de insteek van de sector verzameld. Op basis hiervan worden de krachtlijnen van het nieuwe strategische plan uitgezet. In 2018 gaat het nieuwe strategische plan biologische landbouw van start voor de komende vijf jaar.

Persoonlijke begeleiding van land- en tuinbouwers in de biologische productie of in omschakeling, blijft een speerpunt. Er is nood aan gespecialiseerd en gepersonaliseerd advies afgestemd op de biologische landbouwbedrijven en aan adviesbezoeken ter plaatse. De advisering wordt beter afgestemd op de behoeften van de betrokken bedrijven. Daarbij is een rol weggelegd voor 'Bio zoekt Boer', een initiatief dat ook de afgelopen jaren al sterk inzet op de begeleiding van nieuwkomers.

Instrumenten en acties voor bio-onderzoek en kennisdeling worden versterkt door het uitbouwen van netwerken, blijvende financiering van fundamenteel en toegepast onderzoek en de kennisopbouw over biologische productie bij de erkende praktijkcentra, universiteiten, hoge scholen en secundaire landbouwscholen. Binnen ILVO wordt een 'Living Lab Agro-ecologie en biolandbouw' opgestart om het beschikbare eigen bio- of biorelevant onderzoek te bundelen en om een ontmoetingsplaats te creëren tussen de biolandbouwers en de ILVO-onderzoekers.

'Bio zoekt Keten' verzamelt en verspreidt objectieve marktinformatie en is een platform waar vraag en aanbod elkaar treffen, wat zorgt voor een hogere markttransparantie. De samenwerking tussen de actoren moet nog meer dan vandaag versterkt worden om ook de Vlaamse bio-keten van inlandse biologische producten te bevoorraden.

Het Europese besluitvormingsproces over de nieuwe bio-regelgeving volg ik van kortbij zodat de uitwerking ervan een zo positief mogelijke impact heeft in onze Vlaamse context. Hierbij moet een gelijk speelveld voor alle Europese marktdeelnemers worden gegarandeerd.

SD 3 DE AGROFOOD KETEN STAAT STERK IN VLAANDEREN

OD 3.1 Duurzaamheid is een verhaal van de ganse keten

In het schooljaar 2017-2018 gaat het vernieuwde programma 'Oog voor lekkers' van start. Hiermee worden kinderen aangemoedigd om te kiezen voor gezonde tussendoortjes. De voormalige regelingen 'Tutti Frutti' en 'Melk op school' werden samengevoegd tot één maatregel. Scholen uit het basisonderwijs (kleuter en lager), het buitengewoon lager en het buitengewoon secundair onderwijs kunnen financieel ondersteund worden voor de verdeling van fruit, groenten en zuivelproducten op school. Ook worden educatieve materialen ter beschikking gesteld die kinderen spelenderwijs het belang van gezonde voeding bijbrengen en hen kennis laten maken met de productie van onze landbouwproducten.

ILVO voert het transformatieproject "de voedingsketen verduurzaamt" uit met de partners Boerenbond, Algemeen Boerensyndicaat, Fevia Vlaanderen, Belgian Feed Association, Unizo en Comeos. Op regelmatige tijdstippen wordt naar het grote publiek gecommuniceerd over de in het oog springende verwezenlijkingen op het vlak van duurzame ontwikkelingen in de agro-voedingsketen.

Om de visserij duurzaam te ontwikkelen worden reders gestimuleerd deel te nemen aan wetenschappelijk onderbouwde verbetertrajecten waarin ze wetenschappelijk begeleid worden en er vaartui specifieke adviezen uitgewerkt worden.

OD 3.2 Transparantie over prijzen in de keten creëren, zorgt voor vertrouwen

Sinds 2016 worden dashboards met prijs- en marktinformatie gepubliceerd door het Department Landbouw en Visserij. Dankzij de wekelijkse actualisatie kunnen de sectoren de meest recente informatie consulteren.

De PDPO III maatregel 'steun voor de opstart van producentenorganisaties' wordt georganiseerd via een oproep. De eerste oproep werd gelanceerd in augustus 2016 en resulteerde in vier dossiers die in aanmerking komen voor maximaal 30.000 euro gedurende vijf opeenvolgende jaren. De dossiers hebben betrekking op producentenorganisaties actief in de varkenshouderij, leghennenhoudery en de zuivelsector.

Vlaamse veehouders zijn ondernemers die hun bedrijfsvoering wensen te optimaliseren. Om dit te realiseren moet men beschikken over correcte informatie over de kwaliteit van het afgeleverde product. Het is dan ook van belang dat correcte karkasindelings- en wegingsgegevens worden geregistreerd en aan de producenten bezorgd. Die informatie kan de veehouder technisch ondersteunen (slachtrendement, groei, voederconversie, ...) en zorgt voor transparantie om tot een correcte prijsvorming binnen de keten te komen. Het toezicht op de installatie van afgeschermd registratiesystemen van onder andere het warme karkasgewicht en het aandeel mager vlees, evenals op het waarheidsgetrouw indelen van karkassen, blijft noodzakelijk.

Daarnaast is er de nieuwe Europese wetgeving inzake karkasclassificatie en prijsnoteringen die in 2018 in werking zal treden en waardoor enkele aanpassingen aan de bestaande Vlaamse regelgeving zullen moeten worden doorgevoerd. De procedures voor de erkenning en de evaluatie van karkasclassificeerders worden ook geëvalueerd.

OD 3.3 Ondersteunen van de agrovoedingssector in zijn geheel

De Food Pilot is het applicatie- en analysecentrum dat agrovoedingsbedrijven helpt bij het verbeteren van hun producten en processen, of doet aan 'trouble shooting' op maat van de aanvrager.

ILVO ondersteunt Flanders Food en Fevia Vlaanderen bij de uitwerking van de speerpuntcluster voor de agrovoedingssector. Het aantal adviezen en analyse voor de agrovoedingssector is nog steeds in stijgende lijn, bedrijven vinden steeds hun weg.

Omdat Vlaamse agrovoedingsbedrijven een belangrijke schakel vormen in de waardeketen, worden zij ondersteund op vlak van investeringen die duurzame ontwikkeling beogen en waarbij samenwerking met andere spelers in de keten wordt nagestreefd. Daarom werd er via het VLIF 3,5 miljoen euro ter beschikking gesteld aan de agrovoedingssector in 2017. De oproep voor investeringsprojecten voorziet in steun voor investeringen in het vermarktingsproces, of in de eerste fase van het verwerkings- of vermarktingsproces, of investeringen die de beperking of de valorisatie van afval, restfracties of reststromen beogen. De oproep werd begin oktober afgerond en er werden 20 projecten geselecteerd voor ondersteuning in diverse sectoren.

Voor zeevisserij beoog ik met de ondersteuning van het productie- en marketingplan van de producentenorganisatie een versterking van de werking van de keten met als doel bijdragen tot rentabiliteit en duurzaamheid.

SD 4 FLANDERS AGROFOOD VALLEY HOUDT REKENING MET ZIJN OMGEVING

OD 4.1 Uitdagingen voortkomend uit andere beleidsdomeinen worden opgevolgd, want deze vormen mee de landbouw van morgen

Het tweede actieplan Alternatieve Eiwitbronnen heeft als doel de afhankelijkheid van de import van plantaardige eiwitrijke producten te verlagen. Bijzondere aandacht gaat naar begeleiding, opvolging en verdere ontwikkeling van de lokale Vlaamse sojaproductie en -keten. Er werd een teelthandleiding voor potentiële landbouwers gemaakt en via publiek-private samenwerking werd de teelt opgeschaald van onderzoeks- naar praktijkniveau.

In het kader van het Vlaamse Klimaatpact worden de engagementen van de Vlaamse overheid voor landbouw uitgevoerd. Hiertoe is er financiering voorzien vanuit het Vlaams klimaatfonds. Voor de uitvoering van het engagement 8.1 'bijkomenende stimulering van klimaatinvesteringen via VLIF' werd 3,6 miljoen euro voorzien. Voor de uitvoering van het engagement 8.3 'vervolgtraject voor enerpedia 2.0' werd een overheidsopdracht gegund. De opdracht focust op adviserings-, sensibiliserings-, voorlichtings- en onderzoeksacties rond energiebesparing en hernieuwbare energie op Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven. De doelstelling is om duurzame en innovatieve technieken met betrekking tot energiebesparing en hernieuwbare energie vlotter ingang te doen vinden in de verschillende deelsectoren van de Vlaamse land- en tuinbouw.

Dit werkjaar zullen we focus leggen op de uitvoering van engagement 8.2 'Sensibilisering op vlak van praktijkrijpe broeikasgasreducerende technieken in de Vlaamse land- en tuinbouw', 8.4 'het ontwikkelen van een praktijkgids', 8.5 'praktijkonderzoek' en 8.8 'koolstofopslag in de bodem'. De uitvoering van engagement 8.7 'meten is weten' zal starten in het najaar.

Koolstof opslaan in de bodem biedt vele voordelen: verhoogde bodemvruchtbaarheid, betere waterhuishouding, beter bestand tegen erosie enzovoort. Ook op vlak van klimaatmitigatie is koolstofopslag in landbouwgronden nuttig. Maar om het effect van beheersmaatregelen te kwantificeren is inventarisatie en monitoring nodig van de koolstofvoorraden in de bodem. Zonder monitoring is immers geen opvolging mogelijk en dus ook geen analyse van de evolutie en van het effect van genomen maatregelen.

In 2017 werden verschillende studiedagen rond het oordeelkundig gebruik van water en alternatieve waterbronnen voor veehouders georganiseerd. In de openluchttuinbouw was er een studie-avond over duurzame irrigatie van groenten. Daarnaast werd een watercoördinator landbouw aangesteld om alle partijen rond de tafel te brengen en te werken aan gezamenlijke breed gedragen oplossingen, zowel op korte, middellange als lange termijn.

In 2018 zullen nieuwe demonstratieprojecten rond watergebruik en waterkwaliteit van start gaan. De bestaande praktijkgids water, een online bundeling van alle watergerelateerde aspecten binnen de Vlaamse land- en tuinbouw, wordt geactualiseerd waarbij vernieuwde technische zaken toegelicht worden en nieuwe elementen in het waterverhaal toegevoegd worden.

Via VLIF-steun zijn er mogelijkheden voor investeringen in efficiënter gebruik van water. Het bedrijfsadviesstelsel Kratos bevat een module die specifiek het thema water behandelt.

ILVO en de Vlaamse Praktijkcentra voeren onderzoek naar droogtetolerante gewassen, het waterbergend vermogen van de bodem, alternatieve waterbronnen en methodologieën om droogtestress te bepalen.

Buffering van water kan eveneens bijdragen aan het verhelpen van de waterproblematiek en een meerwaarde betekenen voor de verschillende betrokken partijen. De samenwerkingsmogelijkheden tussen landbouw en milieu om buffering en bekkens in te zetten als een gecombineerde aanpak van de waterschaarste en de wateroverlast zullen beken worden.

Vanuit landbouw wordt een actieve bijdrage geleverd aan de opmaak van het plan van aanpak waterbeschikbaarheid door de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW). Er wordt gestreefd naar een goed evenwicht tussen de bedrijfseconomische doelstellingen van de Vlaamse land- en tuinbouw, de wijze waarop de Europese waterdoelstellingen gerealiseerd worden en een evenwichtige verdeling van de beschikbare watervoorraden over de sectoren in functie van de behoeften.

ILVO rondde dit jaar een project over agro-ecologie en educatie af. Verder zijn er projecten lopende rond agro-ecologie in de rundveesector en diverse projecten rond agro-forestry. Nieuw is ook de uitbouw van een landschapsobservatorium in samenwerking met UGent, waarbij de vraag centraal staat hoe en in welke mate kleine of grote veranderingen in landgebruik invloed hebben op lokale biodiversiteit en levering van ecosysteemdiensten. In dit kader zal gebruik gemaakt worden van de 'citizen science approach' als voorbeeld van een participatieve, transdisciplinaire onderzoeksbenadering. ILVO blijft ook zijn rol spelen in het Vlaams Leerplatform Agro-ecologie.

De agromilieuklimaatmaatregelen vanuit PDPO III ondersteunen landbouwers voor de realisatie van verschillende milieu-, klimaat- en natuurdoelen. De steunmaatregelen hebben impact op de waterkwaliteit dankzij een reductie van het gewasbeschermingsmiddelen- en meststofgebruik, op bodemerosie, op koolstofopslag en op biodiversiteit, zoals aangetoond in de ex post evaluatie van PDPO II en het milieu-effectenrapport van PDPO III.

OD 4.2 Het VLIF bestendigt zijn rol als motor van de duurzame investeringen in land- en tuinbouw

Het VLIF speelt een belangrijke rol in de duurzame ontwikkeling van de land- en tuinbouw. Tijdens PDPO II leidde de investeringssteun tot een reductie van het waterverbruik, ammoniakemissies, geurhinder, energiegebruik en broeikasgasuitstoot. Ook op de economische cijfers van de ondersteunde bedrijven bleek er een positief effect.

Bij de start van PDPO III werd de VLIF-regelgeving geheroriënteerd met als doel de steunverlening doelmatiger en selectiever te maken. Intussen kan besloten worden dat deze heroriëntering het toelaat om de doelstellingen te realiseren. De nieuwe regelgeving noopte tot het herdenken van de procedures, zowel voor het aanvragen van de steun als voor de dossierbehandeling. Vermits de selectie beoogt de investeringen te rangschikken volgens de

mate waarin ze bijdragen aan de doelstellingen was een elektronische steunaanvraag de enig mogelijke optie.

OD 4.3 Zowel ondersteunend en flankerend beleid als onderzoek sturen mee in de juiste richting

Het beleidsdomein landbouw en visserij heeft via de samenwerking op vlak van voorlichting, afstemmingsvergaderingen met het middenveld, sectorale werkgroepen... een hechte band opgebouwd met de praktijkcentra. Dit zorgt voor diepgaande praktijkkennis en voeling met de sector. Voorlichting over het beleid moet de landbouwer helpen om zich tijdig aan te passen aan de veranderende regelgeving, en zo de bedrijfszekerheid en de effectiviteit van het beleid te verhogen. Anderzijds biedt deze praktijkkennis een unieke kans om de problemen en bezorgdheden bij de implementatie van het beleid rechtstreeks van de belanghebbende te vernemen en deze over te brengen naar het beleid. Er wordt ingespeeld op actuele thema's zoals klimaatmitigatie, organische stof, erosie, water.

Vanaf 2018 zal het departement Landbouw en Visserij bij de organisatie van voorlichting rond beleidsthema's zoals emissies, erosie, water, organische stof, ... nauwer samenwerken met het ILVO. Hiertoe wordt een interne planning opgemaakt, waarbij enerzijds de wisselwerking tussen beleid en onderzoek verduidelijkt wordt en anderzijds de voorlichtingsactiviteiten voor land- en tuinbouwers betreffende beleidsmaatregelen of onderzoek duidelijker afgelijnd worden.

Het Varkensloket blijft verder inzetten op de vooropgestelde kerntaken, namelijk het beantwoorden van vragen van verschillende stakeholders actief binnen de varkenshouderij, en het inventariseren, het vertalen en het verspreiden van recente onderzoeksresultaten. Om te achterhalen welke kennis en welk soort onderzoek de varkenshouders zeker nodig hebben de komende jaren, werden de Vlaamse varkenshouders bevraagd. De resultaten van deze bevraging worden nu verder vertaald naar onderzoeksvragen waarmee de onderzoeksinstellingen binnen het Praktijkcentrum Varkens aan de slag kunnen.

Daar één van de kerntaken het verspreiden van begrijpbare informatie is en er sinds de opstart meer dan 600 publicaties werden gebundeld op www.varkensloket.be, wordt de website in 2017 en 2018 aangepast zodat de gezochte info nog sneller kan worden teruggevonden.

Het varkensloket dat ingebed is binnen ILVO treedt steeds meer op als een 'living lab', een plaats waar onderzoek, voorlichting, beleid en bedrijven elkaar ontmoeten. Vanuit deze contacten worden voortdurend nieuwe ideeën voor onderzoek, bijstellingen van het beleid, accenten voor voorlichtingsinitiatieven gegenereerd. Naar analogie van de succesvolle werking van het varkensloket zal ILVO, in het kader van zijn nieuwe toekomstvisie, ook de uitwerking van 'living labs' voor de andere dierlijke sectoren (rundvee, pluimvee) opstarten.

In het kader van het Vlaamse Bijenteeltprogramma verloopt de uitvoering van het bijenteeltjaar 2017 volgens plan. Dit kadert binnen een driejaarlijks Vlaams bijenteeltprogramma, zoals ingediend bij de Europese Unie en waarvoor de nodige middelen ingezet worden. Het programma heeft zowel aandacht voor een betere bijenteelt en imkerpraktijken als voor problemen van verdwijnziekten en zet ook in op het kwaliteitsaspect via staalnames.

Het departement Landbouw en Visserij zal nagaan hoe er actief kan bijgedragen worden aan de vele transversale beleidsdoelingen in Vlaanderen en hiervoor in overleg treden met de

betrokken administraties. Gezien de belangrijke link tussen de doelstellingen van het Vlaams gezondheidsbeleid en de consumptie van landbouwproducten wordt een project opgestart om een win-win te creëren voor beide partijen met aandacht voor een landbouwbeleid dat bijdraagt aan de algemene gezondheidsdoelstellingen. Het gaat hier echter even goed om het creëren van nieuwe kansen voor de agrovoedingssector in de ontwikkeling van gezonde voeding en de valorisatie hiervan voor de hele keten.

OD 4.4 Exploreren van duurzame alternatieven in de visserij

Vanuit de thema 'Visserij' uit de ILVO Onderzoeksstrategie 2017-2020 verzorgt ILVO acties welke kaderen onder deze operationele doelstelling. Hierbij kan onder andere het project VALDUVIS aangehaald worden, waarbij een meetinstrument voor duurzaamheid in de visserijsector ontwikkeld werd. Het TECHVIS-project ontwikkelt voorgarnaalvisserij een verbeterde techniek voor pulsvisserij.

Ik heb bij de Europese Commissie gepleit voor de start van een project rond de pulsvisserij in de Noord-Westelijke Wateren in het kader van een onderzoek naar duurzame alternatieven voor de traditionele boomkor in onze belangrijkste visserijgebieden. ILVO zal hierbij instaan voor de wetenschappelijke begeleiding.

OD 4.5 Het creëren van ruimte om te ondernemen als essentiële omgevingsfactor

Beschikbare ruimte is een essentiële omgevingsfactor om te ondernemen. Bij de afbakening van de agrarische en natuurlijke structuur wordt de zorg behouden om de goede landbouwgebieden rechtzekerheid te bieden en wordt de gelijktijdigheid van de afbakening bewaakt. Zo zal er ook het komende jaar verder ingezet worden op de herziening van het beoordelingskader voor de advisering van omgevingsvergunningen door het departement Landbouw en Visserij, waarbij dit beoordelingskader wordt afgestemd op de bestaande wetgeving en omzendbrieven inzake ruimtelijke ordening. Daarenboven zal bij de prioritering van de advisering vooral ingezet worden op deze dossiers die het meest impact hebben op het behoud van het agrarisch gebied.

Voor het adviseren van ruimtelijke processen wordt steeds meer gebruik gemaakt van een landbouwimpactstudie (LIS). Dit is een desktopstudie die snel een beeld geeft van de landbouwkundige en landbouweconomische waarde van een bepaald gebied. Een LIS vertrekt van de Vlaamse Landbouwimpactkaart die jaarlijks zal worden geactualiseerd. Ook de gebruiksvriendelijkheid van de LIS tool wordt verder geoptimaliseerd. Op verzoek van een openbaar bestuur kan ook voor een projectuitvoerder een LIS opgemaakt worden. Op basis van een aantal kaarten en begeleidende informatie krijgt de projectuitvoerder dan meer inzicht in de landbouwsituatie in zijn projectgebied en kan hij de impact op de landbouw beperken. De opmaak van een LIS op verzoek kan een goede aanleiding zijn om betrokken te raken in voor landbouw belangrijke ruimtelijke processen of om minstens onze betrokkenheid bij projecten te versterken. Ik hou daarbij wel in het oog dat deze manier van werken de planlast niet verhoogt.

OD 4.6 Kiezen voor een voedingssysteem met maximale valorisatie van de landbouw- en visserijproducten

Op het vlak van grondstoffenefficiëntie behoort de Vlaamse agrovoedingsketen tot de Europese top. De keten zet maximaal in op het beperken van verliezen. Reststromen worden gevaloriseerd

volgens de cascade van waardebehoud. De agrovoedingsketen sluit al van oudsher kringlopen en is een voorbeeld van circulaire economie *avant la lettre*. Dit biedt belangrijke opportuniteiten op economisch, innovatie-, milieu- en sociaal vlak. De Ketenroadmap Voedselverlies is een Vlaamse publiek-private samenwerking met als doel de voedselverliezen met 15% te verminderen tegen 2020.

De transitie naar een bio-economie biedt een economische opportuniteit voor de land- en tuinbouwsector. Vlaanderen is een van de pionierregio's in Europa en heeft een sterke uitgangspositie dankzij onder andere haar productieve landbouw, competitieve agrofood- en chemiesector, gedegen onderzoeksinstellingen en een sterk ontwikkeld logistiek netwerk. In 2017 nam het departement Landbouw en Visserij het voorzitterschap op van de interdepartementale werkgroep bio-economie. Het actieplan werd vernieuwd en er werd nauw samengewerkt met Vlaanderen Circulair om synergieën te detecteren en te realiseren.

SD 5 INNOVATIE IS DE SLEUTEL VAN DE TOEKOMST VAN FLANDERS AGROFOOD VALLEY

OD 5.1 Een geïntegreerd onderzoeks- en innovatiebeleid voeren is primordiaal

De digitalisering van onze samenleving en de enorme mogelijkheden die sensoren bieden om op een kostenefficiënte manier informatie te verzamelen, hebben er voor gezorgd dat een enorme hoeveelheid data beschikbaar is. Mits deze goed kan ontsloten worden, biedt dit enorme mogelijkheden op het vlak van precisielandbouw. Een belangrijk aandachtspunt in dit verband zijn het 'eigenaarschap' van de data en de privacy-wetgeving. Eind 2017 zal het departement Landbouw en Visserij tijdens Agribex samen met ILVO een workshop organiseren om landbouwers te sensibiliseren over de kansen en de uitdagingen van (big) data op hun bedrijf.

Via het 'Innovatief Bedrijfsnetwerk Smart Digital Farming' wordt ingezet op één gemeenschappelijke opportuniteit: de datarevolutie in de agrovoedingssector. Bedoeling is dat ILVO samen met de partners en de betrokken bedrijven actief en duurzaam samenwerken om het economisch potentieel voor Vlaanderen van die datarevolutie in de agrovoedingssector te ontsluiten en de competitiviteit van Vlaamse bedrijven te verhogen door nieuwe 'data-driven business modellen' te ontwikkelen.

Agrolink, het samenwerkingsverband tussen 18 Vlaamse onderzoekspartners op het vlak van de primaire productie, richt zich verder op internationale onderzoekscalls en het binnenhalen van Europese projecten. De samenwerkingsverbanden van ILVO met het Vlaamse Instituut voor de Biotechnologie (VIB) en de Hooibeekhoeve worden verder versterkt. Een 'Memorandum of Understanding' met het varkensproefbedrijf in Bocholt is in opmaak en er worden verder structurele gesprekken aangeknoopt met het onderzoekscentrum in Gembloux.

In 2017 werd een totaalbudget van 1,94 miljoen euro vrijgemaakt voor de ondersteuning van zestien innovatieve landbouwprojecten. Innovatie in de land- en tuinbouwsector is van cruciaal belang om de economische ontwikkeling te stimuleren en het hoofd te bieden aan de vele maatschappelijke uitdagingen.

Ik heb met trots vastgesteld dat er in de diverse sectoren opnieuw heel wat innovatieve ideeën aan de oppervlakte zijn gekomen. De Flanders Agrofood Valley kan steunen op een duurzame, innovatieve en toekomstgerichte primaire sector. Zo werd een project ingediend waarbij een

volledig nieuw stalconcept voor vleesvarkens uitgewerkt werd, een zogenaamde wroetstal. De aanvragers hebben een project uitgewerkt om dierenwelzijn hand in hand te laten gaan met voldoende lage ammoniakemissies. Ook voor verbreding is er aandacht in het project door onder andere een belevingsruimte met een groot glasraam met inkijk in de stal te ontwikkelen. In een andere project wordt een machine ontwikkeld om uit rundermest 'mest-plantenpotjes' te fabriceren. Deze potjes zullen gebruikt worden in de tuinbouw, waarbij dan in eerste fase de plantjes de meststoffen uit de pot zelf halen. Dit is een mooie win-win voor twee verschillende deelsectoren van de land- en tuinbouwsector. In een ander project wordt een pelletiseermachine ontwikkeld om dagverse hop te pellitiseren. Het pellitiseren van dagverse hop heeft het voordeel dat de aroma's beter bewaard blijven. Deze hop zal gebruikt worden om nog kwalitatievere Vlaamse streekbieren te brouwen.

In 2017 werd ook een budget van 450.000 euro voorzien voor de oprichting en de werking van vijftien operationele groepen in het kader van EIP. Het nauw doen samenwerken van onderzoekers en land- en tuinbouwers in operationele groepen moet aanzetten tot snellere implementatie van innovatie. De operationele groepen brengen onderzoekers en landbouwers samen rond de tafel waardoor de onderzoeksvragen op basis van de praktijknoden bepaald worden en onderzoeksresultaten sneller en efficiënter doorstromen naar de praktijk. Ze voeren projecten uit gericht op het testen en toepassen van innovatieve praktijken, technologieën, processen en producten.

In 2017 lag de klemtoon vooral op het leveren van een bijdrage aan de weerbaarheid van sectoren in crisis, zoals de dierlijke sector en de fruitsector. Innovatie en creativiteit kunnen hierop een antwoord bieden. Tien operationele groepen gingen aan de slag in de dierlijke sector en drie in de fruitsector. Verder werden nog een project in de aardappelteelt en een project in de witloofteelt weerhouden.

In 2017 gingen vijf demonstratieprojecten rond smart farming, twee rond klimaatmitigatie en één rond alternatieve verdienmodellen van start voor een budget van in totaal ongeveer 800.000 euro gespreid over een periode van twee jaar. Verder werden in 2017 demonstratieprojecten geselecteerd over diversificatie en kwaliteitsverhoging en over waterkwaliteit en duurzaam watergebruik die in 2018 kunnen starten.

Ik voorzie in 2018 opnieuw oproepen voor VLIF-projectsteun innovatie, voor operationele groepen in het kader van EIP en voor demonstratieprojecten omdat innovatie nu éénmaal een belangrijke driver is voor een toekomstgerichte land- en tuinbouw.

Het overleg met praktijkcentra, onderzoeksinstituten en de sector over een nog betere afstemming van het landbouwonderzoek in Vlaanderen zal dit werkjaar afgerond worden. Diverse acties zullen in overleg met de betrokkenen worden opgesteld. Hierbij is niet alleen de overheid aan zet, maar ook de betrokken belanghebbenden hebben hierin een rol te spelen. Enkele voorbeelden van acties die uitgewerkt worden zijn een betere monitoring en evaluatie van financiering voor onderzoek en innovatie (in het kader van PDPO), een versterkte rol van het Platform voor Landbouwonderzoek en het verhogen van de efficiëntie en de effectiviteit van de financiering.

ILVO heeft in de loop van 2017 een nieuwe toekomstvisie op papier gezet onder de noemer 'Onderzoek voor een duurzame en rendabele landbouw-, visserij- en voedselproductie'. Met deze

nieuwe toekomstvisie wil ILVO zijn bijdrage leveren aan de uitvoering van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties. Over de nieuwe onderzoeksvisie werd de voorbije maanden ook in dialoog gegaan met diverse stakeholders onder andere via het Raadgevend Comité van ILVO, de SALV en tijdens twee zittingen van de Commissie landbouw van het Vlaams Parlement.

ILVO zal in zijn onderzoek meer gebruik maken van een systeembenadering van het agro-ecosysteem enerzijds en anderzijds van het integreren van alle mogelijke kennis zowel wetenschappelijke als ervaringskennis en stielkennis of wat men in het Engels 'tacit knowledge' noemt. Met deze nieuwe aanpak wil ILVO een antwoord bieden op de steeds complexere omgeving en complexere problemen waarmee het agro-ecosysteem geconfronteerd wordt. Dit wordt vertaald in volgende onderzoekslijnen:

- gezonde gewassen, dieren en bodem voor een gezonde voeding;
- maatschappelijk gedragen dierlijke productie;
- rendabele productiesystemen en meerwaardecreatie;
- bio-economie;
- gezonde voeding;
- plattelandontwikkeling in de Metropool Vlaanderen;
- exploitatie van mariene productie;
- klimaat.

Om dit te realiseren zal ingezet worden op het uitbouwen van een aantal 'living labs' ontmoetingsplaatsen waar het onderzoek, de voorlichting, de sector, de overheid en andere stakeholders elkaar ontmoeten en uitdagen op het pad naar innovatie en dit naar het succesvoorbeeld van de Food Pilot. Verder zal een aantal technologieplatformen zoals 'Genomics', 'Meet@all', 'iSense' en het Platform voor New Breeding Techniques (NBT) verder uitgebouwd worden. In het kader van zijn nieuwe onderzoeks- en toekomstvisie en vertrekkend vanuit een inter- en transdisciplinaire aanpak, maakt ILVO vanaf dit jaar eigen middelen vrij voor drie nieuwe doctoraten rond een aantal actuele thema's: onderzoek van het darmmicrobioom, van het bodemmicrobioom en van de CRISPR/Cas - techniek :

Naast het onderzoek dat met eigen middelen wordt gefinancierd, speelt ILVO in op de mogelijkheden van onder meer Europese en Vlaamse onderzoekscalls. In 2017 kreeg ILVO groen licht van de Europese Commissie om te participeren in twaalf Europese projecten. Het gaat onder meer over projecten rond duurzame vis en zeevruchten (vangst, kweek, verwerking en kwaliteit), duurzame gewasproductie en het valoriseren van plantaardige reststromen voor de ontwikkeling van nieuwe voedingsproducten. ILVO is tevens partner in het H2020 'China Flagship' project om de afhankelijkheid van eiwitimport te verminderen door veredeling van voeder gewassen. Klimaatadaptatie komt aan bod in het onderzoek naar drempels en opportuniteiten voor landbouw in kustgebieden (zoute gronden), terwijl transitie het onderwerp is van een specifiek trainingsprogramma voor doctoraatsstudenten. Als partner van Agrolink, is ILVO betrokken bij een Europees netwerkproject om innovatie in de landbouw te stimuleren door middel van demonstraties. Naar het einde van 2017 wordt nog het resultaat verwacht van een zestal andere ingediende Europese projecten, die de eerste goedgekeuringsfase met positief resultaat hebben doorstaan.

Het ILVO-Expertisecentrum Landbouw & Klimaat werd na de Vlaamse Klimaattop eind 2016 binnen de schoot van ILVO opgericht en verenigt alle ILVO-medewerkers die in hun onderzoek (aspecten van) klimaatvraagstukken bekijken. Het ILVO-Expertisecentrum Landbouw & Klimaat is een multidisciplinair, onafhankelijk kenniscentrum, waar het beleid en de private stakeholders terecht kunnen voor advies en onderzoek. Het expertisecentrum stelt zich tot doel om (landbouw)onderzoek binnen en buiten ILVO in relatie te plaatsen met klimaatimpact en nieuwe onderzoeksprojecten te oriënteren naar de klimaatuitdaging. Het departement Landbouw en Visserij maakt deel uit van de stuurgroep van het expertisecentrum, zodat een sterke kennisuitwisseling en beleidsondersteuning gegarandeerd zijn. In het najaar van 2017 zal een website beschikbaar zijn die het bredere publiek moet informeren over landbouw en klimaat en de resultaten van het klimaat-gerelateerd onderzoek binnen ILVO zal communiceren.

Ook in 2017 startte het ILVO de eerste multidisciplinaire onderzoeksprojecten op met als expliciet thema landbouw en klimaat. In het project Coastbusters (i.s.m. De Nul, Deme, Sioen, eCoast) onderzoekt ILVO het potentieel om zandstranden te beschermen bij storm door middel van een natuurlijk rif met schelpkokerwormen, zeewier en een mosselrif. In het project Salfar (Interreg North Sea Region, i.s.m. VLM) onderzoekt ILVO de mogelijkheid van zilte landbouw in de Vlaamse kuststreek.

Soja heeft heel wat troeven om een volwaardig gewas te worden in heel wat teeltrotaties, zowel in akkerbouw als op gemengde bedrijven. Naast zijn potentiële opbrengst als eiwitbron heeft soja ook bijkomende troeven als rotatiegewas met een positief effect op een volgteelt. En de teelt heeft zeker ook het aspect “duurzaamheid” mee (minder input meststoffen, beperkt gebruik gewasbeschermingsmiddelen). Ook zijn goede tolerantie tegen droogte en hoge temperaturen is een pluspunt.

Na verschillende jaren van onderzoek op het ILVO, in samenwerking met diverse partners, om de sojateelt hier in Vlaanderen op punt te stellen, werd de teelt in 2017 in de praktijk gelanceerd. Ook door de samenwerking tussen Aveve en Alpro zijn de pionier landbouwers verzekerd van de afzet van hun bonen. Via demoplatforms, aangelegd in verschillende Vlaamse provincies en met ILVO-begeleiding, werden ook de landbouwers warm gemaakt om met deze teelt te starten. Voor de praktijk is een teeltgids opgesteld die geregeld zal geactualiseerd worden. De afgelopen jaren is de teelt op ILVO steeds geslaagd, zelfs onder zeer wisselende klimaatsomstandigheden, en de opbrengsten lagen gemiddeld op 3 ton droge bonen per ha.

Er is nog heel wat verbetering in het rendement van de teelt mogelijk, zeker rond optimalisatie van de bemesting en inoculatie, rassenkeuze, rijafstand en zaaidichtheid en opvolging van de genetische vooruitgang. Heel wat veredelingsbedrijven in Europa zetten momenteel belangrijke stappen vooruit in het opbrengstpotentieel. Ook binnen ILVO loopt reeds meerdere jaren een veredelingsprogramma dat vanaf 2020 zijn vruchten zal afwerpen. Naast streven naar verhoging van het eiwitgehalte en de eiwitopbrengst per hectare zal ook de problematiek van vogel- en wildschade verder aangepakt worden. Kennisopbouw rond deze aspecten is noodzakelijk en ILVO plant een vervolgonderzoekstraject, waarbij naast teeltaspecten ook rendabiliteitsscenario's zullen uitgewerkt worden.

OD 5.2 De kwaliteit van het uitgangsmateriaal moeten we blijven verzekeren

Op 1 november 2018 treedt de nieuwe Europese fokkerijregelgeving in werking. De ondersteuning van de selectie van dieren wordt verdergezet met extra aandacht voor het implementeren van innoverende technologische toepassingen.

Wat de kwaliteit van het plantaardig teeltmateriaal betreft, wordt een nieuw wettelijk kader uitgewerkt, zodat de controle op de EU-regels voor de minimale normen voor siergewassen kan gedelegeerd worden aan onafhankelijke controle-instanties.

OD 5.3 We richten ons ook op biotechnologie en productinnovatie

Met een High Level conference over 'Modern Biotechnologies in agriculture' heeft de Europese Commissie in het najaar van 2017 het debat opnieuw heropend rond status van de nieuwe plantenveredelings technieken. De ontwikkelingen zullen van dichtbij opgevolgd worden.

ILVO gaat aan de slag met de 'new breeding' techniek CRISPR-Cas in het kader van een onderzoeksproject om de bitterstoffen in chicorei te reguleren.

OD 5.4 Zeevisserij en aquacultuur

Het hervormde Europese Gemeenschappelijke Visserijbeleid (GVB) streeft er naar om visbestanden gezond te houden door onder meer een aanlandplicht van alle vangsten waarvoor quota bestaan. Omdat dit kan resulteren in ongewenste hogere visserijsterfte, doordat vis geen kans meer heeft op overleving na teruggooi, is een uitzonderingsregel mogelijk. Daarom wordt ingezet op het inschatten van overleving, het opvolgen van ontwikkelingen in internationaal overlevingsonderzoek en het verder onderbouwen van overlevingsresultaten voor het verlenen van sector- en beleidsondersteunend wetenschappelijk advies. We willen meer inzichten verwerven hoe kan bijgedragen worden om te voldoen aan de aanlandplicht door data-verzameling en -analyses met als doel optimale spreiding van de Belgische vissersvloot in het kader van ecologisch verantwoord vissen en tegelijkertijd ook de economische rentabiliteit van de vissersvloot waarborgen. Deze inzichten kunnen mogelijks bijdragen tot de ontwikkeling van technische innovaties in de visserijmethode. De meest beloftevolle innovaties om de overleving te verhogen of om de vangst van knelpuntsoorten en bijvangst in de boomkorvisserij te reduceren, aangebracht zowel door vissers als door wetenschappers, zullen getest en doorontwikkeld worden aan boord van commerciële vaartuigen.

Vanuit het thema 'Visserij' uit de ILVO Onderzoeksstrategie 2017-'20 verzorgt ILVO acties welke kaderen onder deze operationele doelstelling. Samen met de UGent bouwt ILVO een labo rond stressfysiologie bij dieren uit. In eerste instantie wordt vooral gefocust op het bepalen van chronische stress bij vissen, waarvoor heel wat buitenlandse belangstelling bestaat bij voornamelijk bedrijven uit de toelevering aan de aquacultuursector.

Voor aquacultuur wordt het Nationaal Strategisch Plan voor Aquacultuur aangepast en ingediend bij de Europese Commissie om de scope uit te breiden naar aquacultuur aan land in open plassen en in zee, steeds vanuit het oogpunt van een geïntegreerde aquacultuur, aanvullend op de duurzame aquacultuur in Recirculating aquaculture systems (RAS).

SD 6 DE OVERHEID IS DE PARTNER VAN FLANDERS AGROFOOD VALLEY***OD 6.1 De overheid wordt slagkrachtiger, als hefboom voor duurzaam ondernemerschap***

De nieuwe structuur van het departement Landbouw en Visserij trad in werking op 1 juli 2017. Deze reorganisatie had in eerste instantie tot doel de efficiëntie te verhogen maar kaderde ook binnen het doel van de besparingen op de personeelswerking. Het aantal afdelingen van het departement Landbouw en Visserij werd gereduceerd van acht naar vijf.

Het departement Landbouw en Visserij erkent het belang van goed data- en informatiebeheer en heeft deze processen een duidelijke plaats gegeven in haar nieuwe e-structuur. De opmaak van een departementale visie over deze processen met duidelijke toewijzing van verantwoordelijkheden zal het departement Landbouw en Visserij in staat stellen om in 2018 concrete acties te ondernemen om het beheer van haar data en informatie te stroomlijnen, en deze nog meer in te zetten om de dienstverlening aan haar klanten te verbeteren als data- en informatiegedreven overheid. Radicaal digitaal is dagdagelijkse realiteit binnen de organisatie. Met het behalen van een ISO27001-certificaat bewijst de IT-strategie te beantwoorden aan de strenge noden van een Europees betaalorgaan.

Het departement Landbouw en Visserij heeft dankzij goede controleresultaten en een goed werkend systeem begin 2017 van de Europese Commissie groen licht gekregen om het controlepercentage voor de controles ter plaatse op de basisbetaling in het kader van de eerste pijler van het GLB te laten dalen van 5% naar 3%. De controleaanpak door de administratie voldoet volgens de evaluatie van de Europese Commissie en van een externe auditor aan alle kwaliteitseisen en de Vlaamse landbouwers zorgen in het algemeen voor een goede naleving van de subsidiabiliteitsvoorwaarden.

Het departement Landbouw en Visserij wil ook in de toekomst zoveel als mogelijk gebruik maken van de nieuwe technologieën (o.a. satelliet- en Sentinelbeelden) en wil blijvend aan de hoge kwaliteitsnorm voldoen, zodat de controledruk zo laag mogelijk kan gehouden worden. Dit levert een win-win situatie op voor zowel de overheid als de landbouwer.

OD 6.2 Administratieve vereenvoudiging wordt nagestreefd

Wat betreft de uitbouw van het e-loket als self-service portaal voor de land- en tuinbouwer of zijn intermediar, zijn alle modules tijdig en inhoudelijk volledig kunnen opstarten. Het volmachtensysteem werd vereenvoudigd waardoor de klant of zijn vertegenwoordiger zijn dossiers optimaal kan opvolgen en beheren.

In het najaar 2017 wordt op het e-loket de module 'mijn dossiers' beschikbaar gemaakt die voor de klant een toegangspoort is naar de verschillende dossiers die hij bij het departement Landbouw en Visserij heeft.

De toekomstvisie over dossiergebonden e-communicatie werd in 2017 gevalideerd, samen met VLM, de sector en de consultants. In de tweede helft van 2017 wordt deze visie gekoppeld aan een algemene visie rond niet-digitale respondenten. Hiervoor werd eerst en vooral een analyse van de data in de LV-identificatiedatabank en het historisch gebruik van het e-loket uitgevoerd. Op basis van deze analyse kunnen eind 2017-begin 2018 doelgroepspecifieke acties worden opgesteld. Dergelijke acties kunnen algemeen (bijvoorbeeld communiceren over over deelname

aan landbouwbeurzen) tot zeer specifiek zijn (bijvoorbeeld prijsinformatie voor een bepaalde sector).

Voorts wordt er continu gewerkt aan betere regelgeving en handhaving.

Dit werkjaar wordt een nieuwe softwaretoepassing uitgerold voor het Visserij-controlesysteem. Daarnaast zal het papieren logboek met de vangstgegevens die de visser moet bijhouden, volledig digitaal worden.

Dit werkjaar wordt ook gewerkt aan een IT-toepassing om de aanvragen in het kader van het visserij programma te behandelen.

OD 6.3 Een communicatieve overheid zorgt voor kennis en draagvlak

In 2016 werd verder gewerkt aan proactieve communicatie, waarbij snel en duidelijk de correcte informatie naar het juiste doelpubliek gaat. Waar nodig en mogelijk wordt dieper op de inhoud ingegaan via persoonlijke contacten op beurzen en studiedagen, op informatiemomenten, via telefoon, informatie op website, sociale media, perswerking, brochures, Op dit moment worden sectoroverzichten aangeboden die een overzicht geven van de ganse sector op het vlak van structuur, economie, sociaal en milieu.

Hierbij werd de digitale weg verder afgewandeld, maar we zijn hier zeker nog niet aan de finish. Zo kunnen we, na analyse van de data rond digitalisering van onze respondenten, vanaf 2018 doelgroepgericht communiceren en, waar nodig, bepaalde deelgroepen begeleiden op hun digitaal parcours.

De website van het departement Landbouw en Visserij kreeg in april 2017 de prijs van “meest toegankelijke website” van de Vlaamse overheid. Dit houdt ook in dat we op een zeer sterke positie staan naar de toekomst toe, want de toegankelijkheidseisen worden in de komende jaren zeker strenger.

Tijdens Agriflanders 2017 heeft het Vlaams Ruraal Netwerk een studiedag georganiseerd onder de titel “Samenwerking loont!”. Deze vloeide voort uit een stakeholdersoverleg met jonge landbouwers in 2016. Tijdens deze studiedag hebben jonge landbouwers hun eigen samenwerkingsprojecten toegelicht en zo hopelijk anderen geïnspireerd. Het Vlaams Ruraal Netwerk heeft ook verder ingezet op communicatie naar het brede publiek, in mei werd het evenement ‘Europa in je buurt’ georganiseerd. De bedoeling was ook dit keer om de burger kennis te laten maken met de verschillende fondsen en subsidiemogelijkheden, en om aan de burger een aantal projecten met Europese steun te tonen.

In het voorjaar van 2018 zal ik een promotiecampagne lanceren voor PDPO III. Via wandelroutes kunnen burgers in alle provincies kennis maken met de diverse projecten die ondersteund worden door het huidige programma voor plattelandsontwikkeling. Een ruimere bekendheid van het PDPO III kan leiden tot een kwantitatief en kwalitatief hogere instroom van projecten, investeringen, agromilieuocties, ... en tot een hogere waardering van de burger.

SD 7 HET VLAAMS PLATTELAND VERDIENT EEN SPECIFIEK BELEID***OD 7.1 Het plattelandsbeleid legt de basis voor een duurzame ontwikkeling van het Vlaamse platteland***

Met het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO) beschik ik over een slagkrachtig instrument om proactief op maatschappelijk relevante plattelandsgerelateerde vraagstukken in te spelen.

Met een vernieuwde en compacte organisatiestructuur streef ik naar beleidsaanbevelingen die maximaal vertaald kunnen worden op het terrein. Twee afgewerkte IPO-adviezen, zijnde “Oogstbare landschappen” en “Economische activiteiten in het landelijke gebied”, worden op korte termijn meegedeeld aan de Vlaamse Regering. Vanuit het eerste advies is in het najaar een netwerkmoment gepland met beleidsactoren en uitvoerders die actief werken rond het valoriseren van biomassastromen uit landschap-, natuur- en bosbeheer.

Ik heb ook een nieuw IPO-thema opgestart over de “Financieringsmogelijkheden van open ruimte infrastructuur”. Dit gebeurde in nauw overleg en afstemming met de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VVSG) en de Vlaamse Vereniging van Provincies (VVP) en andere relevante plattelandsactoren. Hiermee tracht ik maximaal in te spelen op de aanwezige nood naar een structurele financiering en regie bij het beheren van de open ruimte infrastructuur. Synergie, complementariteit en concrete acties ten behoeve van een vitaal platteland staan opnieuw voorop.

In de loop van het werkjaar 2017 worden de drie onderzoeken die werden opgestart na een eerste open projectenoproep in 2014, afgerond. De resultaten ervan kunnen een belangrijke insteek vormen voor de verdere wetenschappelijke onderbouwing van het plattelandsbeleid. De resultaten worden interactief aan het publiek voorgesteld op verschillende momenten.

Na evaluatie van de drie onderzoeken bekijk ik de noodzaak en de mogelijkheden voor het lanceren van een tweede open oproep. De onderzoeksagenda van het Platform voor Plattelandsonderzoek werd geactualiseerd en vormt de basis voor toekomstig plattelandsonderzoek.

De werking van het Platform wordt verdergezet met blijvende aandacht voor kennisuitwisseling en -afstemming. Hierbij vormt het Platform een belangrijk klankbord voor de lopende en op te starten plattelandsonderzoeken.

In 2017 werd de bestuurskrachtmeting voor landelijke gemeenten vanuit plattelandsbeleid afgerond. De opgedane ervaringen en inzichten werden gebundeld in de publicatie “Bestuurskracht - inzichten vanuit het platteland”. De resultaten van de bestuurskrachtmeting voor landelijke gemeenten benadrukken dat de problematiek van bestuurskracht zich scherper stelt op het platteland. Deze resultaten werden ook bezorgd aan het Agentschap Binnenlands Bestuur.

OD 7.2 Plattelandsprojecten bieden kansen aan diverse thema's en doelgroepen

Bij de opstart van PDPOIII gingen twaalf Leader groepen van start. De Plaatselijke Groepen die actief zijn in diverse Leader gebieden hebben verschillende projectoproepen gelanceerd, steunende op een geïntegreerde lokale ontwikkelingsstrategie die ze voor hun gebied hebben

uitgewerkt. Elk van deze strategieën draagt van onderuit bij aan de maatschappelijke rol van de landbouwsector en versterkt de publiek-private streekdynamiek. Dit jaar zullen er opnieuw oproepen voor nieuwe Leader-projecten worden gelanceerd. Op het vlak van samenwerkingsprojecten binnen Leader, zowel interregionaal als transnationaal, verwacht ik de opstart van de eerste projectinitiatieven. In 2018 wordt er ook door elke Plaatselijke Groep een zelfevaluatie uitgevoerd. De resultaten en conclusies zullen waardevol zijn voor de discussies in het kader van de toekomst van het gemeenschappelijk landbouwbeleid van waaruit de Leader aanpak gefinancierd wordt.

Ook de maatregelen “Versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door investeringen of door samenwerking” zijn in volle uitvoering. Tientallen projecten werden inmiddels door de Provinciale Managementcomités (PMC's) goedgekeurd. Deze maatregelen zetten in op verschillende thema's, zoals beleving op het platteland kansen geven met respect voor streekidentiteit, de open ruimte vrijwaren en ontwikkelen, aandacht voor kwetsbare groepen op het platteland, leefbare dorpen, een functioneel wegennet op het platteland, korte keten, klimaat, diversificatie van landbouwactiviteiten.

Om in uitvoering van het gebiedsgerichte plattelandsbeleid een continue beleidsuitvoering te garanderen, is er aanvullend op de gebiedsgerichte werking van het PDPO III, de mogelijkheid om Platteland Plus projecten te financieren. Verschillende oproepen en projecten zijn ondertussen lopende en dit wordt gedurende het volgende werkjaar verdergezet. Deze projecten krijgen een Vlaamse en provinciale subsidie.

Bij de maatregel ‘samenwerking met de stedelijke omgeving’ zijn de eerste projecten opgestart in de provincies Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen. Deze projecten zijn gericht op lokale voedselstrategieën en hernieuwbare energie, waarbij de wisselwerking tussen platteland en stad centraal staat. In een eerste fase konden ontwikkelingsstrategieën ingediend worden. Deze zullen door de PMC's tegen het einde van 2017 beoordeeld worden. De ontwikkelingsstrategieën die een gunstige beoordeling krijgen kunnen dan in 2018 opgestart worden en hiermee de zogenaamde “dynamiseringsfase” ingaan.

Nieuwe oproepen voor bovenstaande maatregelen zullen ook dit jaar georganiseerd worden. Om de dienstverlening nog te verbeteren werd een digitaal plattelandslot opgericht en in gebruik genomen. Dit kan gebruikt worden voor alle nieuwe oproepen in het PDPOIII en Platteland Plus. Daarmee zet ik ook in het kader van plattelandbeleid de nodige stappen om de agenda van Vlaanderen Radicaal digitaal uit te voeren.

De Vlaamse paardenhouderij, die economisch een belangrijke sector is met een omzet van 800 miljoen euro per jaar, 2700 VTE tewerkstelt en ook een groot belang heeft in de export, staat hoog aangeschreven in de wereld van de topsport. PaardenPunt Vlaanderen is de officiële koepelorganisatie van de Vlaamse paardensector. Voor wat betreft haar takenpakket als infopunt en kenniscentrum voor de sector subsidieer ik deze v.z.w. voor een bedrag van €200.000 in 2018. Als informatie- en kenniscentrum is paardenpunt het aanspreekpunt voor alle paardenhouders met vragen inzake Vlaamse en Federale regelgeving alsook voor vragen over de fokkerij. Wij kijken daarbij ook op welke manier we de vele kleine paardenhouders mogelijkheden kunnen blijven bieden om hun hobby te beoefenen.

Na de succesvolle edities in de voorgaande jaren, met inbegrip van de 25 goedgekeurde subsidiedossiers in 2016-2017 voor een totaalbedrag van €325.000, organiseer ik ook dit jaar een nieuwe oproep voor subsidies aan volkstuinparken. Ik besteed hierbij opnieuw bijzondere aandacht aan projecten met jongeren of projecten kaderend in de welzijnszorg.

OD 7.3 Dorpen zijn de ziel van het Vlaamse platteland

Het faciliteren van processen in dorpen tussen het lokale bestuur en bewonersverenigingen leidt tot meer dan louter concrete en kwalitatieve initiatieven die de leefbaarheid in dorpen ten goede komt. Het stimuleert eveneens de ontwikkeling van structurele allianties tussen lokale overheid, maatschappelijk middenveld en inwoners rond de eigen omgeving. Daarom ondersteun ik de VVD die als middenveldactor een cruciale rol kan spelen in de uitwisseling van expertise die in verschillende dorpsraden wordt opgedaan. De VVD heeft het afgelopen jaar ingezet op de geografische verbreding van haar werking door werving van elf nieuwe bewonersgroepen. Daarnaast werden in Oost- en West-Vlaanderen provinciale stuurgroepen opgericht die bestaan uit een delegatie van leden uit de plaatselijke groepen. In 2017 – 2018 zal op beide sporen verder worden ingezet. Ook het aanbod vanuit de vzw aan bewonersverenigingen werd kwalitatief verder uitgebouwd door in te zetten op kennisuitwisseling via een actieve website die up-to date wordt gehouden en via een aanbod aan vormings- en netwerkinitiatieven voor bewonersverenigingen en lokale besturen.

Samen met de Koning Boudewijnstichting organiseer ik dit jaar opnieuw een oproep van “Buurten op de Buiten”. Hiermee ondersteun ik actieve inwoners of inwonersverenigingen die zelf initiatieven ontwikkelen die de sociale cohesie, het samenlevingsgevoel in eigen dorp, buurt of wijk versterken. In 2018 maak ik samen met de stichting een evaluatie op van het soort initiatieven en initiatiefnemers uit het verleden om de doeltreffendheid van het instrument te evalueren binnen het plattelandsbeleid.

In 2017 startte ik met het initiatief van de dorpsateliers in samenwerking met Landelijke Gilden. Dorpsateliers zijn trajecten op maat van en op initiatief van dorpsbewoners die een leefbaarheidsvraag hebben over hun dorp. Deze vragen kunnen gaan over wonen, energie, mobiliteit, publieke ruimte of sociaal leven. Na analyse en bespreking van de vraag, wordt een expert in het dorp uitgenodigd om samen met de dorpsinwoners oplossingen aan te reiken.

In het voorjaar 2017 organiseerde ik een dorpenwedstrijd ‘Dorpskracht’. Met dit instrument wens ik vooral initiatieven in de kijker te zetten en te belonen die de afgelopen jaren mee zorg droegen voor de ziel van het platteland. In het najaar zijn er visitaties door een jury van de vijf genomineerde initiatiefnemers die een verschil hebben gemaakt voor hun dorp. In 2018, als de winnaar bekend is, vaardig ik deze ook af om voor Vlaanderen mee te dingen naar de Europese prijs voor dorpsvernieuwing georganiseerd door de *Arbeitsgruppe Landentwicklung und Dorferneuerung* (ARGE).

Ik ben het afgelopen jaar gestart met het uitrollen van een verkenningstraject van drie dialoogdagen die zich richten naar overheden, actieve dorpsinwoners en het middenveld. Dit participatief traject heeft als eerste doelstelling om op kwalitatieve manier te onderzoeken hoe dorpen zich leefbaar en duurzaam kunnen ontwikkelen en hoe Vlaanderen een effectief dorpenbeleid kan voeren. In het concrete programma van de dialoogdagen kies ik bewust voor een interbestuurlijk aanpak die de kracht is van het plattelandsbeleid, waarbij de

wisselwerking tussen dorpsgemeenschap en dorpsomgeving als essentie uitwaaiert in dialogen over detailhandel, vergrijzing en buurtzorg, lokale mobiliteit, dorpskernversterking en diversiteit in dorpen. Dankzij deze aanpak zijn de dialoogdagen ook een platform voor uitwisseling van kennis en eigenheid van verschillende beleidsdomeinen, zoals welzijn, omgeving en leefmilieu, samenlevingsopbouw en integratie. Als laatste onderdeel van het verkenningstraject naar een effectief dorpenbeleid organiseer ik een workshop waarop de belangrijkste stakeholders en experts rond duurzame dorpsontwikkeling worden uitgedaagd om de resultaten en bevindingen uit de dialoogdagen te bespreken.

Al deze initiatieven zullen in 2018 leiden tot een gefundeerd rapport met beleidsaanbevelingen over welke beleidspraktijken nodig zijn om een dorpenbeleid structureel te verankeren en verder te zetten maar ook hoe Vlaanderen de bestaande beleidskaders die hier vandaag al op inzetten nog kan versterken.

OD 7.4 De rol van de vrouwen wordt versterkt

Vanuit een reële aantoonbare nood naar financiële en juridische stabiliteit van vrouwen in de land- en tuinbouwsector heb ik ruim een jaar geleden samen met KVLV-Agra (Vereniging voor vrouwen uit land- en tuinbouwbedrijven) het Landelijk Infopunt voor vrouwen (Liv) opgericht.

Het Liv biedt betrokken vrouwen een luisterend oor, geeft hen advies en bundelt waardevolle juridische kennis. Liv heeft inmiddels volop zijn meerwaarde bewezen. Door doelgerichte vorming en adviesverlening werd een grote groep vrouwen bereikt die zich vaak in een uitermate financieel en juridisch kwetsbare situatie, bevinden. Zo kon op meer dan 300 ontvangen vragen geadviseerd worden en namen meer dan 600 vrouwen deel aan vormingsactiviteiten. Maar het werk is nog niet af. Door verdere ondersteuning van Liv hoop ik nog meer vrouwen te kunnen bereiken en de dienstverlening van het Liv verder te professionaliseren. Via intensieve begeleiding van vrouwen willen we er hen toe aanzetten om zelf mee te beslissen over hun rol en positie op het bedrijf.

OD 7.5 Het plattelandsfonds legt de basis van een sterke plattelandstoets voor steden en gemeenten

Samen met mijn collega bevoegd voor Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid heb ik gewerkt aan de opstart van een nieuw investeringsfonds. Het nieuwe fonds is in werking getreden op 1 januari 2017 en bundelt de drie subsidiestromen in één regelgevend kader: het voormalige federale grootstedenbeleid, stadsvernieuwing en het plattelandsfonds. De vroegere focus en verhoudingen werden hierbij gerespecteerd, zodat de verdere ondersteuning van de beperkte fiscale draagkracht en de lokale bestuurskracht van de plattelandsgemeenten wordt gegarandeerd.

Tabel: begroting 2018: beleidsveld landbouw, visserij en plattelandsbeleid

Strategische doelstelling	begrotingsartikels	VAK 2018
SD 1 Duurzame bedrijfsvoering wordt vooropgezet in de Flanders Food Valley	KB0-1KDH2BB-WT KB0-1KDH4BD-WT KB0-1KDH5BW-IS KB0-1KDH2CA-WT KB0-1KDH2DT-IS	22.545
SD2: Flanders Agrofood Valley wordt op de kaart gezet in binnen- en buitenland	KB0-1KDH2CA-WT KB0-1KGH2FA-WT	6.271
SD 3: De agrofood keten staat sterk in Vlaanderen	KB0-1KDH5BW-IS KB0-1KDH2CA-WT KB0-1KDH5DX-IS	2.051
SD 4: Flanders Agrofood Valley houdt rekening met zijn omgeving	KB0-1KDH2AA-WT KB0-1KDH5BW-IS KB0-1KDH2CA-WT KB0-1KDH5DX-IS	58.069
SD 5: Innovatie is de sleutel van de toekomst van Flanders Agrofood Valley	KB0-1KDH5BW-IS KB0-1KDH2CA-WT KB0-1KDH4CB-WT KB0-1KDH4CY-IS KB0-1KDH5DX-IS KB0-1KFH2EY-IS KB0-1KAH2ZZ-LO KB0-1KAH2ZZ-WT	26.468
SD 6: De overheid is partner van Flanders Agrofood Valley	KB0-1KAH2ZZ-LO KB0-1KAH4ZZ-LO KB0-1KAH2ZZ-WT KB0-1KAH4ZZ-WT KB0-1KDH2AA-WT KB0-1KDH2AB-WT KB0-1KDH2AU-IS KB0-1KDH2BA-WT KB0-1KDH4BC-WT	54.008
SD 7: Het Vlaams platteland verdient een specifiek beleid	QBX-3QCH2GA-WT QBX-3QCH2GY-IS	4.149

De opdeling van de VAK van de diverse begrotingsartikels over de strategische doelstellingen is gebeurd op basis van indicatieve gegevens en blijven aldus ramingen.

BIJLAGE I: UITTREKSEL UIT DE REGELGEVINGSAGENDA**SD1 Duurzame bedrijfsvoering wordt voorop gezet in de Flanders food valley**

Decreet betreffende de tegemoetkoming voor schade, aangericht door landbouwrampen in het Vlaamse Gewest

Meest recente status : in opmaak

Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet van xxx betreffende de tegemoetkoming voor schade, aangericht door landbouwrampen in het Vlaamse Gewest

Meest recente status : in opmaak

Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de premie-subsidie voor een brede weersverzekering in de landbouwsector met toepassing van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling voor de periode 2014-2020

Meest recente status : in opmaak

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse artikelen van het BVR van 24 oktober 2014 tot vaststelling van de voorschriften voor de rechtstreekse betalingen aan landbouwers in het kader van de steunregelingen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid

Meest recente status : in opmaak

Besluit van de Vlaamse Regering betreffende een kwaliteitslabel voor de melk

Meest recente status : in opmaak

Besluit van de Vlaamse Regering houdende vaststelling van de maximale rentabiliteitsoppervlakten, vermeld in de pachtwetgeving

Meest recente status : principiële goedkeuring

Besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 februari 2016 houdende vaststelling van de werking en het beheer van het Financieringsinstrument voor de Vlaamse visserij- en aquacultuursector (FIVA) en de verrichtingen die voor steun in aanmerking komen

Meest recente status : in opmaak

SD2 – Flanders agrogood valley wordt op de kaart gezet in binnen- en buitenland

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van bijlage I, IV, V, VI, VIII en X bij het besluit van de Vlaamse Regering van 4 februari 1997 betreffende de verplichte bijdragen bestemd voor de promotie en afzetbevordering van de Vlaamse producten van de sectoren landbouw, tuinbouw en visserij

Meest recente status : op schema

SD3 - De Agrofood keten staat sterk in Vlaanderen

Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 2013 houdende vaststelling en organisatie van de indeling van geslachte runderen en van geslachte varkens

Meest recente status : in opmaak

SD4 – Flanders Agrofood valley houdt rekening met zijn omgeving

Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de erkenning van producenten- en brancheorganisaties in de sector visserijproducten, uitbreiding van voorschriften en tot vaststelling van nadere regels voor het verlenen van opslagsteun door erkende producentenorganisaties

Meest recente status: op schema

SD5 - Innovatie is de sleutel van de toekomst van Flanders Agrofood Valley

Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het in de handel brengen van teeltmateriaal van siergewassen

Meest recente status : in opmaak

Besluit van de Vlaamse Regering tot erkenning en subsidiëring van praktijkcentra actief in de plantaardige sector

Meest recente status : in opmaak

Besluit van de Vlaamse Regering Gemeenschappelijke marktordening groenten en fruit

Meest recente status : in opmaak

SD6 - De overheid is de partner van Flanders Agrofood Valley

Codex Landbouw en Visserij

Meest recente status : in opmaak

Besluit van de Vlaamse Regering tot vereenvoudiging en optimalisering van de landbouwwetgeving

Meest recente status : in opmaak

BIJLAGE II: MOTIES EN RESOLUTIES VLAAMS PARLEMENT**Motie tot besluit van de commissie besproken beleidsnota Landbouw en visserij 2014-2019**

Uit deze beleidsbrief blijkt dat ik actief werk maak van de punten waarvoor het Vlaams Parlement in deze motie vraagt om verdere actie te ondernemen.

Resolutie betreffende een sterk Vlaams klimaatbeleid (992 (2016-2017) nr. 1)

Om de Europese klimaatambities te realiseren is een sterk klimaatbeleid nodig met een reductietraject om de doelstellingen voor de uitstoot van broeikasgassen te realiseren tegen 2030. Daarnaast moet het traject doorgetrokken worden richting 2050. Om de doelstellingen te realiseren zijn bijkomende inspanningen nodig door alle betrokken sectoren.

Voor de landbouwsector is het merendeel van de emissies van broeikasgassen afkomstig van biologische processen (vb. vertering, mestopslag, koolstof- en stikstofdynamiek in de bodem). Dit maakt dat het reductiepotentieel beperkter is ten opzichte van niet-biologische processen. Desondanks werden er in het verleden al grote emissiereducties gerealiseerd (-26 % in 2014 t.o.v. 1990). Het departement Landbouw en Visserij neemt initiatief om ook richting 2030 en 2050 emissiereducties te realiseren in de land- en tuinbouwsector en de visserij.

Het departement Landbouw en Visserij heeft in het kader van het Vlaams klimaatpact volgende engagementen opgenomen om de emissiereductiedoelstellingen te behalen:

- bijkomende stimulering van investeringen met mitigerend klimaateffect via het VLIF;
- sensibilisering op vlak van praktijkrijpe broeikasgasreducerende technieken in de Vlaamse land- en tuinbouw via begeleidingstrajecten;
- vervolgttraject van het project Enerpedia 2.0. (onafhankelijk energieadvies op maat van individuele bedrijven);
- ontwikkelen Praktijkgids Klimaat Land- en Tuinbouw;
- bijkomend wetenschappelijk en praktijkonderzoek op vlak van de ontwikkeling van haalbare en uitvoerbare klimaatmaatregelen voor de landbouwsector;
- oprichting van een structureel Kenniscentrum Klimaat voor de land- en tuinbouwsector om expertise op te bouwen over klimaatmaatregelen in de landbouw;
- het klimaateffect van landbouwmaatregelen kwantificeren voor de klimaatboekhouding;
- koolstofopslag in de bodem bevorderen.

Daarnaast wordt ook het reductietraject voor de doelstellingen voor 2030 voorbereid. Richting 2050 wordt een visie ontwikkeld om de doelstellingen op lange termijn in te vullen en na te gaan hoe deze gerealiseerd kunnen worden. Hierbij wordt rekening wordt gehouden met de aanbevelingen in de resolutie.

Met deze engagementen zetten we verder in op instrumenten als onderzoek en innovatie, sensibilisering, stimulering en ondersteuning, maar ook op de valorisatie van klimaatinspanningen door de sector.

Resolutie betreffende voedselverspilling en onnodige voedselverliezen (163 (2014-2015) nr. 4)

In het regeerakkoord 2014-2019 wordt bijzondere aandacht besteed aan acties tegen voedselverlies. In haar resolutie verwijst het Vlaamse Parlement naar lopende initiatieven in binnen- en buitenland. Voorts stelt zij een aantal concrete acties voor.

Op 3 april 2015 heb ik samen met mijn collega bevoegd voor armoedebestrijding de Ketenroadmap Voedselverlies 2015-2020, opgesteld door de Vlaamse overheid en de ketenpartners Boerenbond, Fevia Vlaanderen, Comeos Vlaanderen, Horeca Vlaanderen, Unie Belgische Catering, Unizo/Buurtsuper.be en de consumentenorganisaties, mee ondertekend. In de periode 2015-2020 voeren we gezamenlijk negen actieprogramma's uit om de verliezen in de keten terug te dringen.

De Vlaamse Regering keurde op 9 juni 2017 het tweede voortgangsrapport van het Ketenplatform Voedselverlies goed. Het voortgangsrapport 2016 geeft een overzicht van de acties die de partners uit het Vlaams Ketenplatform vorig jaar ondernamen om de voedselverliezen te verminderen. Acht modelprojecten over de gehele keten zijn in een brochure samengebracht.

In opdracht van het departement Landbouw en Visserij heeft de Universiteit Gent de impact van cosmetische kwaliteitseisen op voedselverlies voor het eerst cijfermatig in kaart gebracht (rapport). Meer dan twee derde van de landbouwers kan een deel van zijn afzet niet verkopen in het beoogde afzetkanaal omdat er niet aan de cosmetische kwaliteitseisen wordt voldaan. Vlaamse landbouwers lijden gemiddeld een 'afzetverlies' van 10%. Meer dan de helft van de groenten en fruit die niet voldoen aan de cosmetische kwaliteitseisen, goed voor net geen 120.000 ton voor de belangrijkste teelten, verdwijnt uit de humane voedselketen, waardoor er voedselverlies optreedt. Verschillende actoren in de keten kunnen helpen om de voedselverliezen door cosmetische eisen te reduceren.

Ook het eerste monitoringsrapport met de nulmeting voedselverlies in 2015, gecoördineerd door het departement Landbouw en Visserij, werd gepubliceerd. Voedselverlies voorkomen aan de bron is prioritair. Ook wordt ingezet op het schenken van voedseloverschotten aan voedselbanken en sociale organisaties. Na preventie komt valorisatie van voedselreststromen: als voeder voor dieren, materiaal en/of energie. Uit de nulmeting blijkt dat de Vlaamse agrovoedingsketen sterk staat in valorisatie. Op basis van de monitoring zullen de partners nieuwe gerichte acties formuleren.

Resolutie betreffende de schaalverandering en differentiatie in de land- en tuinbouwsector (836 (2015-2016) nr. 6)

In het beleid en in het onderzoek werd er de laatste maanden veel aandacht besteed aan het creëren van toegevoegde waarde op een landbouwbedrijf, zowel door de ontwikkeling van nieuwe producten en teelten, nieuwe en verbeterde productie- en verwerkingsprocessen en nieuwe of intensere samenwerkingsverbanden. Op die manier wordt schaalvergroting niet als enige model naar voren geschoven om het bedrijfsinkomen van een landbouwbedrijf op peil te houden of te verbeteren. Bedrijven werden bewust gemaakt van deze keuzes ondermeer via een aantal communicatie-initiatieven vanuit ILVO.

Als alternatief voor de KMO-portefeuille werd het Kratos-systeem ook uitgewerkt voor landbouwers die adviesverlening wensen omtrent hoeeverwerking.

ILVO heeft samen met een aantal steden en plattelandsgebieden diverse studieopdrachten lopen om de relatie stad – platteland op het vlak van landbouw beter in kaart te brengen en te intensifiëren.

Resolutie betreffende antibioticagebruik bij nutsdieren (572 (2015-2016) nr. 3)

In het kader van de resolutie betreffende het antibioticagebruik bij nutsdieren, zet het departement Landbouw en Visserij in op sensibilisatie. In het najaar van 2016 werden vijf informatievergaderingen, verspreid in Vlaanderen, georganiseerd in samenwerking met het FAVV, met als titel “Nieuwe wetgeving inzake het gebruik van diergeneesmiddelen op het landbouwbedrijf”. Het programma van deze informatievergaderingen bestond uit twee onderwerpen:

- AMCRA: Antibioticumgebruik en resistentie bij dieren in België: via overleg en sensibilisatie naar minder en beter.
- FAVV / FOD Volksgezondheid / FAGG: de nieuwe wetgeving inzake diergeneesmiddelen: welke wijzigingen zijn er voor veehouders en dierenartsen?

Daarnaast wordt er via de lopende demoprojecten verder ingespeeld op een doordacht en lager gebruik van antibiotica in de Vlaamse veestapel.

In juni 2017 werden ook twee video's gelanceerd waarin bioveiligheid op het varkensbedrijf als instrument voor antibioticareductie wordt geïllustreerd.

Door middel van deze informatieverbreiding en de demoprojecten wordt volop ingezet op een verdere bewustmaking van de veehouders en om hen aan te moedigen om minder antibiotica te gebruiken.

Ook binnen de varkensfokkerij is men er volop mee bezig. Zo verzamelen de erkende fokkerijorganisaties bij het prestatieonderzoek bij nakomelingen van fokberen gegevens over het aantal varkens dat wordt opgeruimd en over de oorzaak van de opruiming. Vzw Vlaamse Piétrain Fokkerij werkt ook mee aan de ontwikkeling van een software module om op varkensbedrijven via elektronische identificatie onder meer het gebruik van diergeneesmiddelen, waaronder het antibioticagebruik, per dier op te volgen. De stamboekvereniging is zich bewust van het belang van een goede diergezondheid en is van plan deze gegevens in de toekomst op te nemen in de fokwaardebeoordeling.

BIJLAGE III: OPVOLGING AANBEVELINGEN REKENHOF

Lijst van aanbevelingen voor mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw

Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	Aanbevelingen	Antwoord
Ontvangsten en uitgaven van het Vlaams ministerie, rekeningenboek over 2011 36 (2012-2013) Nr.1	1. Het ILVO moet meer aandacht schenken aan de mededingingsverplichting.	Sinds deze opmerking werden binnen ILVO de werkgroepen gezamenlijke (labo)aankopen en gezamenlijke onderhoudsaankopen opgestart waarbij we telkens op ILVO niveau offerte-aanvragen (minimum 3 maar vaak meer) uitzenden voor geconsolideerde hoeveelheden en dan contracten aangaan met de firma die de interessantste voorwaarden aanbiedt (dit telkens op basis van de wetgeving op overheidsopdrachten).
	2. Het departement en het Agentschap voor Landbouw en Visserij moeten de subsidiebesluiten passender opmaken en meer aandacht hebben voor een correcte en uitgebreide verantwoording van saldobetalingen.	Binnen het departement Landbouw en Visserij zijn er model-subsidiebesluiten opgemaakt die volledig overeenstemmen met de bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 november 2013 betreffende de algemene regels inzake subsidiëring. Inzake verantwoording werd de verplichte functionele en financiële verantwoording van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 november 2013 opgenomen. Het project subsidies, met onder andere als doelstelling de harmonisatie van de dossierbehandeling van subsidies, maakte een draaiboek op. In dit draaiboek worden knelpunten en auditbemerkingen besproken en een meer geharmoniseerde aanpak van de subsidiedossiers voorgesteld. Het vormt een leidraad voor de dossierbehandelaars. Daarnaast wordt gewerkt aan een digitale generieke dossiertoeepassing, met zowel een intern luik als een luik voor de begunstigden van de subsidies.
	3. Het ministerie moet de reserveaanleg en de voorschotbepaling bij werkingssubsidies regelen en controlemechanismen inbouwen om dubbele betalingen en	Het besluit van de Vlaamse Regering van 8 november 2013 betreffende de algemene regels inzake subsidiëring bepaalt in artikel 5 inzake reservevorming bij algemene werkingssubsidies het volgende: Het gedeelte van de toegekende subsidie dat de subsidiabele kosten overschrijdt, mag worden aangewend voor de aanleg van reserves ten belope van maximaal 20 % van het

Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	Aanbevelingen	Antwoord
	financieringsoverlappending te vermijden.	subsidiebedrag. Mits motivering door de subsidiërende overheid kan in het besluit tot toekenning van de subsidie worden afgeweken van dat maximumpercentage. De totale gecumuleerde reserves kunnen maximaal 50 % van het subsidiebedrag van de laatst gesubsidieerde werkingsperiode bedragen. Mits motivering door de subsidiërende overheid kan in het besluit tot toekenning van de subsidie worden afgeweken van dat maximumpercentage. Het subsidiebedrag wordt in voorkomend geval berekend op jaarbasis. Binnen het departement Landbouw en Visserij wordt als algemeen principe gesteld dat reservevorming lastens facultatieve werkingssubsidies niet is toegelaten. In een beperkt aantal concrete gevallen (bijvoorbeeld VILT vzw) wordt er van dit principe afgeweken voor 10% en alleen voor de aanleg van een sociaal passief. Wat de voorschotbepaling betreft moet worden opgemerkt dat vooral kwaliteitsvolle controle bij de indiening van de subsidieaanvraag en bij de afhandeling van het dossier belangrijk is om dubbele financiering te voorkomen. Dit kan niet generiek, maar moet dossier per dossier worden bekeken.
Begrotingsuitvoering, rekeningenboek over 2013 36 (2014–2015) Nr.1	1. Het VLIF dient de uitvoering van zijn debiteurenadministratie zo snel mogelijk te finaliseren. 2. Het FIVA dient de gesubsidieerde projecten proactief op te volgen en zijn interne controle te versterken. Het dient hierbij de voorschotten-	De afgelopen jaren zijn stelselmatig correctieboekingen uitgevoerd voor verkeerde of niet-boeking i.v.m. debiteuren uit het (verre) verleden zodat momenteel de (openstaande) debiteuren correct geboekt staan in de VLIF-boekhouding. Een nieuw algemeen dienstorder werd opgesteld ter ondersteuning van de operationele werkzaamheden. De FIVA-voorschotregeling wordt in het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) strikter toegepast. Het laatste FIVA voorschot wordt maar uitbetaald na een verkenning op basis van de ingediende finale betalingsaanvraag, dus na controle van

Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	Aanbevelingen	Antwoord
	regeling voor de Vlaamse cofinanciering bij EVF-betoelaging verder te optimaliseren.	ingediende verantwoordingsstukken. Op deze manier wordt vermeden dat de laatste FIVA-schijf niet meer zou kunnen gerecupereerd worden.
Aquacultuur in Vlaanderen 37 (2013-2014) – Nr.1	Het Rekenhof beveelt de Vlaamse Regering aan: 1. een specifiek Vlaams beleidsplan te ontwikkelen voor aquacultuur, in overleg met de sector, waarin ook doelstellingen en indicatoren worden geformuleerd.	Zoals aanbevolen door het Rekenhof is in overleg met de sector via de Strategische Stuurgroep voor Aquacultuur een aangepaste strategie uitgewerkt voor de Vlaamse sector binnen het herzien Nationaal Strategisch Plan in het kader van het EFMZV. De scope is uitgebreid naar geïntegreerde aquacultuur op zee en aan land, hetgeen ruimer is dan de oorspronkelijke klemtoon die lag op RAS.
	2. lokale overheden te stimuleren om bij de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen de mogelijkheden voor de inplanting van aquacultuurbedrijven niet uit te sluiten of zelfs sites daarvoor te plannen.	Initieel werd dit door de startende bedrijven niet als een hinderpaal ervaren. Nu de strategische keuze best verbreed wordt, gezien de belangstelling op zee en in open omgeving aan land, worden er toch weinig problemen verwacht binnen de VLAREM-regeling, het soortenbesluit en het besluit van de Vlaamse Regering om over te gaan naar een omgevingsvergunning, waarin de bevoegde overheden een globaal advies uitbrengen.
	3. steun te (blijven) verlenen aan de verbetering van de kennis door wetenschappelijk en praktijkonderzoek te ondersteunen, in het bijzonder onderzoek naar waterzuinige productiesystemen.	In het EFMZV is voor de periode 2014–2020 nationaal 6,7 miljoen euro aan Europese middelen voorzien. Het merendeel, namelijk afgerond 5 miljoen euro voor Vlaanderen, waarbij bovenop 5 miljoen euro FIVA cofinanciering is voorzien om te komen tot 10 miljoen euro voor de initiatieven binnen deze Uniprioriteit Aquacultuur. Gezien de focus nu ligt op de productie en gezien de doelstelling in de strategie, is voor het wetenschappelijk en praktijkonderzoek hiervan een derde voorzien.

Rekenhofrapport en nr. parl. doc.	Aanbevelingen	Antwoord
	4. steun te (blijven) verlenen aan de begeleiding van (potentiële) starters op technisch (productie), financieel en juridisch vlak.	Het voornaamste aanspreekpunt voor starters, potentiële investeerders en ondernemers is de aquacultuur consultant. Naast een adviserende rol, is het ook de taak van de consultant om een netwerk uit te bouwen, om relevante informatie uit buiten- en binnenland te verspreiden en om het onderzoek binnen de sector te coördineren en samen te vatten. Verder is een ruim pakket van middelen voorbehouden voor de uitvoering van het strategisch plan en de financiële ondersteuning van startende bedrijven met een maximale subsidie van 40%.
	5. de financiële risico's voor de kandidaat-ondernemer, in het bijzonder in de opstartperiode, te beperken door - na kritische selectie en conform de Europese regelgeving - waarborgen en/of subsidies te blijven verlenen.	De voorkeur gaat uit naar een eenmalige startsteun in plaats van een waarborg. De risico's worden in de eerste plaats beperkt gehouden door een sterk adviserende rol van de Strategische Stuurgroep voor Aquacultuur (SSAQ) voor alle investeringsprojecten. Verder kan een investeerders rekenen op een sterk aanwezige kennis in onze Vlaamse onderzoekinstellingen (denk aan ILVO, KULeuven, UGent, Odisee Hogeschool).
	6. de netwerking in de aquacultuursector te blijven ondersteunen, zodat de sector efficiënt kennis kan uitwisselen en meer visibiliteit kan ontwikkelen.	Het Vlaamse aquacultuurnetwerk wordt continu ondersteund op verschillende manieren. Sinds 2012 vindt het symposium van het Aquacultuurplatform jaarlijks plaats, waarbij verschillende betrokkenen in de aquacultuur elkaar ontmoeten en presentaties over nieuwe aquacultuurontwikkelingen bijwonen. Op www.aquacultuurvlaanderen.be staat uitgebreide informatie over de Vlaamse aquacultuur, zoals relevante bedrijven, onderzoeks- en kennisinstellingen, als bestaande aquacultuurnetwerken en -projecten.

BIJLAGE IV: OPVOLGING ARRESTEN GRONDWETTELIJK HOF EN HOF VAN JUSTITIE

Niet van toepassing.